Poštnina plačana v gotovini.

Leto LXXI. št. 70. Ljubljana, torek 29. marca 1938 Cena Din 1.—

SLOVENSKI NAROD

Izhaja vsak dan popoldne, izvzemši nedelje in praznike — Inserati do 80 petit vrst à Din 2, do 100 vrst à Din 2.50, od 100 do 300 vrst à Din 3, večji inserati petit vrsta Din 4.—. Popust po dogovoru. Inseratni davek posebej — »Slovenski Narod« velja mesečno v Jugoslaviji Din 12.—, za inozemstvo Din 25.—. Rokopisi se ne vračajo.

UREDNIŠTVO IN UPRAVNIŠTVO LJUBLJANA, Knaflјeva ulica štev. 5
Telefon: 31-22, 31-23, 31-24, 31-25 in 31-26

Podružnice: MARIBOR, Strossmayerjeva 3b — NOVO MESTO, Ljubljanska c., telefon št. 26 — CELJE, celjsko uredništvo: Strossmayerjeva ulica 1, telefon št. 65; podružnica uprave: Kocenova ul. 2, telefon št. 190 — JESENICE: Ob kolodvoru 101.
Poštna hranilnica v Ljubljani št. 10.351

ČSR in njene manjšine:

Dr. Hodža o problemih Češkoslovaške

Češkoslovaška republika ima nalogo, da organizira v tem občutljivem delu zemeljske oble sodelovanje narodov — Dr. Hodža napoveduje nov manjšinski statut v ČSR

PRAGA, 29. marca. d. Snoči ob 19. je min. predsednik dr. Milan Hodža govoril po radiu v Pragi o češkoslovaški zunanji in notranji politiki. Njegov govor so sprejeli v politični javnosti z velikim zanimanjem. Pozneje so ga razširili po radiu tudi v nemškem, francoskem in angleškem jeziku. V početku je dr. Hodža poudaril nemške izjave, da Nemčija ne namerava izvršiti napada na Češkoslovaško, zatem pa se je bavil z nedavnim govorom predsednika angleške vlade Chamberlaina v spodnji zbornici, o katerem je dejal, da predstavlja prispevek k miru in da se mora priznati kot veliko dejanje.

Češkoslovaška republika bo nadaljevala manjšinsko politiko od 18. februarja 1937, je poudaril dr. Hodža, ki je obenem napovedal, **da bodo vse obstoječe manjšinske pravice, ki izvirajo iz ustave in zakona o jezikih ter drugih sličnih zakonov in odredb, združene v posebnem manjšinskem statutu, ki bo merodajen za vse manjšine, tudi za Čehe v krajih, kjer so Nemci v pretežni večini. Na ta način bodo ovržene trditve, da se z manjšinami postopa slabo.** Vlada je pripravljena, da postopa brez izjeme enako v vseh krajih republike napram vsem državljanom in da jih ščiti proti političnemu in moralnemu pritisku.

Iz govora dr. Hodže je razvidno, da prehaja srednja Evropa v novo dobo ravnotežnja sil, pri čemer bo Češkoslovaška nadaljevala svoje delo za ohranitev miru.

Odgovorni zastopniki nemške države so izjavili po zadnjih dogodkih v Avstriji z vso odločnostjo, da Nemčija ne goji nobenega namena, napasti Češkoslovaško. Ko je dr. Hodža omenil Chamberlainove izjave 24. marca, je dejal:

Z vso resnostjo in kriticizmom se more reči, da je bila po tej izjavi ojačena varnost Češkoslovaške v evropski državi. Chamberlainove izjave so veliko delo za evropsko konsolidacijo. Mora se priznati, da je postal v tem času, ki ga preživlja Evropa, zaslužen za mir.

Zanimanje angleškega min. predsednika za našo manjšinsko politiko, ima čvrsto mednarodno podlago, saintgermainsko manjšinsko pogodbo. Popolnoma razumevam, da mnogi ne odobravajo manjšinske politike, ki se pri nas izvaja od 18. februarja l. 1937 dalje. Tudi nemški aktivisti so ji očitali praznote in nedostatke. Prav tako so bili proti njej mnogi češki nacionalisti. Danes je jasno, da je prav naša tradicionalna in 17. februarja vzpostavljena češkoslovaška politika dobila zaupanje republike. To politiko bomo dosledno nadaljevali v okviru ustave.

Ako hočemo v tem pogledu zabeležiti delo, čegar važnost je definitivna, potem moramo točno oceniti novi notranji politični položaj, ki je nastal po izstopu dela nemških aktivistov iz vlade in vladne večine. **Nemški aktivisti so bili v vladi in zakonodajnih zastopstvih naši sodelavci ter so nosili enako odgovornost.** Čeprav so izstopili, hočemo presojati njihovo krizo s povoljnim razumevanjem. Prehajamo v novo dobo manjšinske politike. **Pri tem je jasno, da mora vsaka ureditev manjšinskega vprašanja temeljiti na čvrstih osnovah, na naši državnosti, naši ustavi, ter nikakor ne na raznarodovanju ne samo manjšine, temveč tudi Čehov in Slovakov.** Vsi češkoslovaški državljani so pod zaščito vlade in države ter ne bo vlada v nobenem primeru in v nobeni obliki dovolila nobenega pritiska bodisi političnega, bodisi moralnega ali gospodarskega značaja.

Moramo reči, da trpi naša manjšinska politika zaradi nesorazmernosti. Češkoslovaška politika je velikodušna napram Nemcem in v malih stvareh vzdrževljiva. **V naši republiki so področja, kjer do leta 1918 sploh ni bilo nemških šol, ki jih je ustvarila šele republika, in kjer je rešila mnoge Nemce, ki so bili zapostavljeni pod prejšnjimi gospodarji.** Sedaj gre zato, da se z zakonodajnim dejanjem osredotočijo vsi manjšinski predpisi v ustavi, v zakonu o jezikih, vse uredbe ter upravne določbe. Čehoslovaki imamo sistem manjšinskega prava, ki more biti za vzor. Sedaj se more ustvariti manjšinski statut, da se to izvede tudi formalno. S tem bomo napravili konec propagandi in podali dokaz naše dobre volje ter poštenega dela.

Gotovo ne bo prišlo nikomur na misel, da bomo vodili našo manjšinsko politiko pod pritiskom od zunaj. **Morem izjaviti mirne vesti, da ne bomo nikdar popustili pred politiko pritiska, če bi se hotel izvajati iz inozemstva na našo notranjo politiko. Storili bomo samo ono, kar je v skladu z našo lastno voljo, našo suverenostjo in sodelovanjem naših notranjih činiteljev v okviru ustave.**

Zavest o našem lastnem čustvovanju, o moči, miroljubnosti, razumu in pripravljenosti za učvrstitev naše politike je jačja kakor kdaj po postanku srednjeevropske krize. **Vlada veruje in se zaveda, da se more naslanjati na narod in da ima država pozicijo, ki je čvrstejša kakor pred srednjeevrosko krizo.** Ne preti nobena mednarodna nevarnost in ne obstoja nobena nevarnost konflikta v soseščini. Mogoče je doseči miren sporazum in Češkoslovaška dela zanj skupno z ostalimi.

V svoji notranjosti bomo ohranili svoje mirno zadržanje ter se ne bo nihče prenaglil. **Svoje delo bomo nadaljevali po demokratskem potu v sodelovanju z vsemi, ki žele mir, red in ojačenje države.** Razpravljanje bo nadomestilo delo. Naša disciplina in naše skupno zaupanje temeljita ne samo v razumu, temveč tudi v srcih.

Predsednik vlade dr. Hodža je ponovil nato svojo izjavo od meseca decembra, ko je dejal:

Češkoslovaška ima misijo, da v tem občutljivem delu zemeljske oble organizira sodelovanje narodov. Ta misija je danes za nas in za vso Evropo življenjski interes in jo bomo izpolnili.

Ob koncu se je dr. Hodža zahvalil vsem slojem prebivalstva za mirnost in resnost, ki so jo pokazali v teh dneh.

Sporazumevanje med Anglijo in Italijo

Obe državi se bosta obveščali o svojih oboroževalnih ukrepih na Sredozemskem morju

London, 29. marca. o. »News Chronicle« objavlja iz Rima, da je bil pri pogajanjih med Cianom in Perthom v glavnem že dosežen sporazum o tako zvanih sredozemskih vprašanjih, odnosno o angleških in italijanskih pomorskih oporiščih na Sredozemskem in Rdečem morju. Načrt sporazuma določa:

1. Stalno izmenjavanje formacij o gradnji in moči pomorskih oporišč na Sredozemskem in Rdečem morju.

2. Italija in Anglija se zavežeta, da ne bosta gradili nobenih novih pomorskih oporišč.

Po prvi točki bo Italija informirala Anglijo o svojih oporiščih na otoku Pantelleriji med Sicilijo in severno-afriško obalo, na Dodekanezih in o najnovejšem oporišču, ki ga je zgradila na eritrejskem ozemlju nasproti Adenu. Anglija pa bo dala Italiji vse potrebne informacije glede svojih utrdb na Cipru, Malti, pri Gibraltarju in v Sueškem prekopu. Po zadnjih razgovorih se je Italija tudi odločila, da umakne iz Libije večji del svoje vojske, ki šteje sedaj okrog 80.000 mož. 3.000 vojakov se je že vrnilo v Italijo.

Razširjenje pogajanj z Italijo na Fran...

London, 29. marca. o. »Daily Telegraph« poroča, da skušajo angleški državniki sedaj razširiti angleško-italijanska pogajanja, ki trajajo že dobra dva tedna tudi na Francijo. Pred tem bi se moral doseči podrobnejši sporazum med Anglijo in Francijo v vseh aktualnih mednarodnih političnih vprašanjih. Zaradi tega pričakujejo dobro poučeni politični krogi, da se bodo že v kratkem sestali odgovorni francoski in angleški državniki v Parizu. Pobudo za sestanek je dala angleška vlada. V Londonu je bilo že prej razpoloženje za pogajanja, ki naj bi dovedla tudi do ureditve italijansko-francoskih odnošajev.

Angleška prizadevanja za pospešenje oborožitve

London, 29. marca. w. V okviru prizadevanj angleške vlade, da bi pospešila oboroževanje, je min. predsednik Chamberlain popoldne sprejel predstavnike delavskih organizacij. Razgovor je trajal eno uro. Chamberlain je naglasil potrebo čim hitrejšega oboroževanja, kar bi bilo izvedljivo samo s čim tesnejšim sodelovanjem med delodajalci in delavskimi organizacijami.

Sabotaža v angleških letalskih tvornicah

London, 29. marca. w. Angleško letalsko ministrstvo potrjuje vesti o precej obsežni sabotaži v Stockportu. Po uradnih vesteh so delavci s tem, da so prerezali električne kable, hudo poškodovali štiri bombnike, ki so bili v izdelavi. Zvedelo se je tudi, da so slična sabotažna dejanja razkrili v arzenalu v Stockportu že sredi februarja. V teh primerih so neznanci prevrtali bencinske rezervoarje pri več letalih. Vodstvo delavnic je pozvalo na pomoč policijo, doslej pa ni bilo mogoče dobiti nobenih sledov o storilcih.

Chamberlain proti mednarodni upravi kolonij

London, 29. marca. w. V odgovoru na vprašanje v spodnji zbornici je min. predsednik odklonil uvedbo mednarodne uprave za angleška in ostala kolonialna ozemlja pod vrhovnim nadzorstvom Društva narodov. Predlagatelji so menili poskusno uvedbo take uprave za 10 let.

Bolgarske volitve

Sofija, 29. marca. AA. V nedeljo so bile končane volitve, ki so se od 6. marca naprej vršile v raznih okrožjih vsako nedeljo. Kljub živahni agitaciji so potekle v popolnem redu in miru. Značilno je, da je bila udeležba volilcev zelo velika. Posebno ženske, ki so tokrat prvič glasovale, so v zelo veliki meri izrabile svojo pravico. Izid glasovanja je pokazal, da se povsod odbili misel vrnitve k starim političnim strankam. Volilci so se v množicah priključili režimu, ki je v Bolgariji uveden že nekaj let. Izmed 160 poslancev, kolikor jih bo v sobranju, se jih je 104 izreklo za vladno politiko, ki jo bodo tudi podpirali.

Kovinarska stavka v pariški okolici

Pariz, 29. marca w. Včeraj popoldne so se nadaljevala pogajanja za ureditev kovinarske stavke v pariški okolici. Vlada si prizadeva, da bi dosegla čim prejšnjo obnovo dela, predvsem v tovarnah, ki delajo za državno obrambo. Zaradi tega so bili danes še posebni razgovori med min. predsednikom Blumom, vojnim ministrom Daladierom in delovnim ministrom. Novih stavk danes ni bilo in tudi nikjer ni prišlo do novih incidentov.

Nesreča francoskega vojaškega letala

Rim, 29. marca d. V noči na 26. marca se je ponesrečilo ob obali Sardinije večmotorno francosko vojaško letalo tipa »Bloch 200«, ki se je vračalo v Bizerto. V letalu so bili polkovnik in trije podčastniki, ki so se vsi ubili.

Rim, 29. marca. AA. Po vesteh s Sardinije je francosko letalo padlo na tla v severni Sardiniji nedaleč od Igresija. Letalo je zadelo ob neko skalnato steno, padlo na zemljo in zgorelo. To se je zgodilo okoli polnoči. Pastirji, ki stanujejo v bližini, se letalu niso mogli približati zaradi neprestanih eksplozij. Verjetno je, da je bilo letalo natovorjeno s strojnimi puškami.

Oropan ameriški milijonar

Newyork, 29. marca AA. Štirje maskirani roparji so v nedeljo vdrli na posestvo newyorškega milijonarja Charlesa Woodsbourgha blizu Newyorka. Zvezali so najprej služabnike, ženo in milijonarjeve otroke, nato pa milijonarja z mučenjem prisilili, da je povelal, kje ima skrite dragocenosti. Roparji so nato odnesli s seboj več tisoč dolarjev gotovine in dragocenosti v vrednosti 100 tisoč dolarjev.

Francovo prodiranje proti Leridi

Važno katalonsko prometno središče ogroženo
Republikanci se umikajo v redu

Saragossa, 29. marca. d. Francove čete nadaljujejo svoj pohod proti Leridi, ko so prekoračile reko Cinco na cesti, ki vodi iz Caspeja. Francovo topništvo že obstreljuje vojaške utrdbe pri Leridi. Republikanci se le slabo upirajo, njihove glavne sile pa se po ugotovitvah letalcev umikajo prilično v redu. Na Francovi strani ne pričakujejo, da se bodo republikanci še mnogo upirali, kljub temu pa postopa vojno poveljstvo zelo oprezno. Francove čete, ki prodirajo proti Leridi, štejejo 60.000 mož.

Lerida že padla?

Gibraltar, 29. marca. AA. Radijska postaja v Salamanci je objavila, da so Francove čete snoči zavzele Lerido.

Negrin o položaju

Barcelona, 29. marca. AA. Predsednik vlade Negrin je sprejel zastopnike strank ljudske fronte in jim poudaril, da je položaj kritičen. S pospešenim delom vojne industrije se naj stori vse, da se vzdrži morala borcev na fronti.

Seja odbora za nevmešavanje

London, 29. marca. AA. Kakor govore v angleških uradnih krogih, bo predsedstvo odbora za nevmešavanje v četrtek razpravljalo: 1. o uvedbi kontrole, 2. o umiku tujih prostovoljcev, 3. o priznanju obeh vojujočih se strank po mednarodnem pravu. Razprava se bo vodila na podlagi znanega angleškega načrta.

Francija ne bo intervenirala v Španiji

London, 29. marca o. »Daily Mail« poroča o podrobnostih ruske diplomatske akcije v Parizu za pridobitev Francije, da bi intervenirala v Španiji in tako še ob zadnji uri rešila republikanski režim. Ruska diplomacija je izvajala že več tednov močan pritisk na francosko vlado, ki pa je bil vendarle paraliziran z angleško protiakcijo. Po informacijah iz Rima je italijanska vlada po diplomatski poti obvestila francosko, da bi njena intervencija v Španiji pomenila evropsko vojno. Tudi ta okoliščina je francosko vlado pripravila do tega, da se ni vdala ruskim nasvetom in predlogom. Zato je zunanji minister Paul Boncour v zadnjih dveh dneh ponovno naglasil, da Francija tudi sedaj, ko grozi španskim republikancem nevarnost popolnega poraza, ne bo intervenirala.

Francov odgovor na angleški protest

London, 29. marca. AA. V odgovoru na noto zaradi letalskega bombardiranja Barcelone, izjavlja Franco, da si bo prizadeval omejiti letalske napade na mesta, in da bo odredil, naj jih bombardirajo samo tedaj, kadar zahtevajo izključno vojaški interesi. Nadalje pripominja, da pomeni Barcelona važen vojaški objekt glede na veliko število tovarn in vojaških skladišč v mestu samem.

Maršal Göring v Gradcu

Propaganda za plebiscit v polnem razvoju

Gradec, 29. marca. d. Min. predsednik maršal Göring bo prispel ob 17 popoldne s posebnim vlakom iz Eisenerza v Gradec, kjer ga bodo na postaji slovesno sprejeli zastopniki oblasti in raznih organizacij. Po pregledu čet in pohodu skozi mesto se bo odpeljal v vagonsko tvornico v Eggenbergu, kjer bo ob 19. veliko manifestacijsko zborovanje, na katerem bo imel po pozdravu okrožnega vodje in deželnega glavarja ing. Helfricha daljši govor. Po zborovanju se bo odpeljal v hotel »Weitzer«, opolnoči pa bo že odpotoval iz Gradca.

Wiener Neustadt, 29. marca. AA. Maršal Göring je včeraj popoldne obiskal tukajšnje letališče in podaril lovski eskadrili letal zastavo z napisom. En narod, ena država, en vodja! Tako je prvič avstrijska letalska edinica dobila zastavo nemškega letalstva.

Göbbels na Dunaju

Dunaj, 29. marca. d. Ob 14.10 bo prispel z letalom na letališče v Aspernu propagandni minister Göbbels, ki bo zvečer ob 20. govoril na velikem manifestacijskem zborovanju na Heldenplatzu pred novim dvorom.

Dvojna mera v bivši Avstriji

Gradec, 29. marca. AA. Polslužbeno se objavlja: Kakor pišejo nekateri časopisi je bilo pretekli dve leti na Štajerskem 17.000 prisilnih poravnav zaradi tega, ker niso bili plačani davki. Mnogo je bilo tudi primerov, da je bila zaplenjena kmečka imovina, in to največkrat pri pristaših nacionalistične stranke. Značilno je za tedanji sistem to, da so uradniki, ki so izvršili te prisilne poravnave zelo strogo postopali posebno z narodnimi socialisti in sploh proti ljudem, ki so bili naklonjeni narodnosocialističnemu gibanju, medtem ko so priznašali pristašem domovinske fronte. Tak primer je bil tudi, ko so naredili prisilno poravnavo pri vojvodu Maxu v. Hohenbergu, na čigar posestvu je bilo zaposlenih mnogo delavcev. Vojvoda Max v. Hohenberg je bolniški blagajni ostal dolžan 165.000 šilingov, kljub temu, da je od delavskih plač odbijal dolžni procent za bolniško blagajno. Je pa še mnogo drugih takšnih primerov.

Göringov fond za avstrijske delavce

Dunaj, 29. marca. AA. General Göring je ustanovil dobrodelno ustanovo Herman Göring, katere fond znaša 100.000 nemških mark. Iz tega fonda bodo uživali podporo revni delavci v Avstriji in njihove družine.

Darujte za »Zvončkov« sklad

Politični obzornik

„Čudni se jim bodo zdeli naši spori . . .“

Gj. Subotić piše v uvodniku »Nove Evrope«, izšle 26. t. m., o naši politiki in izvaja med drugim:

»Čudna smo mi nacija. Kdo nas bo razumel? Ali nismo podobni onim pobožnim seljakom iz stare pripovedke, ki so ubili prerokovega sina, da bi na njegovem grobu molili Preroka? Ne delamo-li mi prav tako, ko hočemo osvobojeno domovino in uedinjen narod razklati, da bi ga osrečili? Vse do včeraj smo se ubijali dokazujoč, da smo en in isti narod. Vsi mi, ki smo pred vojno dorasli do knjig, so nas v šoli, v znanstvenih delih, v časopisih poučevali in prepričevali, da smo en narod, razdeljen samo po raznih vplivih od zunaj in po državnih mejah. Izbrisali smo te meje in se uedinili. A sedaj? — Kakšen nepričakovan preokret v našem narodnem življenju! Mesto da bi se čutili vedno bolj kot ene, se mi vedno bolj razdvajamo in zahtevamo zopetno pozidanje starih porušenih zidov, da bi mogli kakor preje oddvojeno živeti. Moramo se vprašati, so li živeli morda naši stari spoznavalci naše nacionalne misli in poborniki našega narodnega osvobojenja in uedinjenja v zmoti in samoprevari, pa — dosledno temu — so li bili oni v resnici »velikani« in na pravi poti, ali so to naši sodobniki, ki hočejo porušiti tvorbe nacionalnih koncepcij svojih predhodnikov? Iskren in točen odgovor na to vprašanje je bil dan v Farkašiću na usta vodje nacionalnega seljačkega pokreta z besedami: da se bodo našim sinovom in vnukom »zdeli čudni naši spori in naši prepiri« . . .

Komu služi klerikalna „Hrvatska straža“?

Na to vprašanje odgovarja novosadski »Dan«, ki je po izstopu senatorja Dake Popovića iz konzorcija postal glasilo JRZ, pišoč: »V tem klerikalnem listu, polnem tendencioznosti in mržnje, čita človek često članke, pod vtisom katerih se mora vprašati: komu prav za prav služi ta list? Da ne služi resnici, to je ugotovil že sarajevski »Katolički tjednik«. Toda ta list tudi ne služi slovanski stvari. Da je to res, opozarjamo na članek z dne 22. t. m., ki nosi naslov »Sovjeti odkrili nov jezik za finske manjšine«. V tem članku se napada kolonizacijska politika Rusije nasproti Finski in »rafinirana« rusifikacija s pomočjo vzhodno-karelskega jezika, ki je dejansko narečje ruskega, torej slovanskega jezika. Vsi učitelji morajo poučevati deco v šoli v tem slovanskem narečju, a črke tega jezika so ruske, cirilske. Na ta način branijo Rusi Karelijo pred vplivom finskega jezika. — Mi bi razumeli, ako bi proti tem ukrepom nastopali Latinci ali Germani, Japonci ali Baltijci, ali da je obramba slovanskega značaja Murmana na poti hrvatskemu listu, to je vendarle nečuveno! Človek se nehote mora vprašati: komu služi »Hrvatska straža«?« —

Zahteva slovanstva in Jugoslavije

Na vseučilišču v Beogradu je bilo nedavno osnovano akademsko kulturno društvo »Sv. Sava«. Te dni je izdalo na svoje tovariše oklic, v katerem jih vabi na sodelovanje za zmago nacionalne ideje. Tako-le jim govori:

»Bajeslovna moč velike slovanske majke Rusije in v trpljenju prekaljeni duh ruskega naroda bosta premagala vse izkušnje in izvojevala končno zmago. Bliža se prava veličastna nacionalna revolucija, ki bo strla vse izrode in odrode in pomandrala lažne nauke Marxa in dekadentnega zapada. Oživljajo se preroške vizije velikega slovanskega genija Dostojevskega, ki je prerokoval postanek in konec boljševizma tako točno, kakor se je zgodilo, da se bo komunizem razbil ob Rusiji in da bo ozdravljeno slovanstvo prineslo človeštvu novo blagovest, kakor je pisano — »od vzhoda bo zasijala zvezda« . . . Nahajamo se pred usodnimi dogodki. Potresi in nemiri vsepovsodi kažejo na to, da išče človeštvo izhod iz današnjice in pot v srečnejšo bodočnost. Ta pot je podana. Mladina se mora vrniti nazaj k svojemu narodu. Zato odpovejmo se internacionalizmu in separatistično-plemenskim prepirom in uedinimo se v duhu jugoslovenskega revolucionarnega patriotizma in idealizma. Strnimo se v neprobojno falango mladih, poštenih in navdušenih graditeljev novonacionalne Jugoslavije. Odpovejmo se pogubnim naukom ki so iz Rusije napravili klavnico. To od nas zahteva kultura, človeštvo, slovanstvo in Jugoslavija. Mladina, prebudi se, vstani in bori se za srečo svojega naroda in za napredek enotne Jugoslavije od Črnega do Jadranskega morja!« —

Borzna poročila.

CURIH, 29. marca. Beograd 10. Pariz 13.15, London 21.665, New York 436.50, Bruselj 73.625, Milan 23. — Amsterdam 241.525, Berlin 175.15, Dunaj 58. — Praga 15.24, Varšava 82.245, Bukarešta 3.25.

Delo in program Vodnikove družbe

Družba šteje 13.451 članov in ima 901 poverjenika

Ljubljana, 29. marca

Snoči je bil redni občni zbor Vodnikove družbe v prostorih Zveze kulturnih društev v Kazini. Vodil ga je predsednik g. Rasto Pustoslemšek, ki se je v uvodnem nagovoru spominjal med letom umrlih ustanovnikov dr. Ljudevita Pivka, gasilskega organizatorja Josipa Turka, notarja Lava Zevnika iz Ormoža ter dveh poverjenikov, šolskih upraviteljev Josipa Lapajneta in Franja Pogačnika.

Po pietetni počastitvi je poročal tajnik dr. Pavel Karlin o administrativnem delovanju družbene pisarne. Zadovoljivo blagajniško poročilo je podal blagajnik Milan Sterlekar. Družba tudi v gmotnem pogledu lepo napreduje. Gospodarsko poročilo je podal gospodar prof. Fran Vrhovnik, ki je pročal tudi o proračunu za prihodnje poslovno leto in o gibanju članstva. Družbeno članstvo stalno lepo narašča, čeprav se kažejo posledice gospodarske krize, ki je prizadela tudi naše kulturno življenje ter konzum kulturnih dobrin. Družba šteje 157 ustanovnikov in 13294 članov, skupaj torej 13.451. Članstvo je poraslo za 379 članov. Prof. Vrhovnik se je posebej zahvalil vsem poverjenikom, ki jih je 501, za uspešno delo.

O književnem programu je pročital predsednik poročilo književnega referenta prof. dr. Ivana Laha. Družba bo izdala za leto 1939 kakor navadno Pratiko, nadalje poučno knjigo prof. Josipa Orožna »Karadjordjevići« ter dve pripovedni knjigi in sicer Lojzeta Zupanca »Tretji rod« in dr. Ivana Šorlija »Novi dom«.

Na predlog ravnatelja prof. Fr. Jerana je bila sprejeta razrešnica celotnemu odboru.

Na dnevnem redu so bile tudi volitve in je bila sprejeta razrešnica celotnemu odboru. dosedanji odbor s predsednikom Rastom Pustoslemškom na čelu. Novi odbornik je dr. Otmar Pirkmajer, podban v pok. V nadzorni odbor so bili izvoljeni Adolf Ribnikar, načelnik v pok., ravnatelj Fran Jeran in prof. Miro Adlešič.

Pred važno odločitvijo

Ali bodo začeli zidati poslopje strokovne nadaljevalne šole?

Ljubljana, 29. marca.

Pred mesecem je bila v Beogradu anketa o strokovnem nadaljevalnem šolstvu v naši državi. Na nji so razpravljali o mnogih ovirah, ki ovirajo naše strokovno šolstvo in bili so sprejeti pomembni sklepi o tem, kaj bi bilo treba ukreniti, da bi strokovne šole v resnici služile svojemu namenu. Eden takšnih nujnih ukrepov je, da strokovne nadaljevalne šole dobe svoja šolska poslopja, primerno opremljena ter prilagodena za svoje namene.

Tudi Ljubljana še nima šolskega poslopja za strokovne nadaljevalne šole, kar zelo škoduje pouku, razvoju šolstva in posredno tudi sami obrti in industriji. Strokovno nadaljevalne šole v Ljubljani so pod streho ljudskih šol kar že samo pove dovolj: niti prostori sami na sebi niso primerni, šole niso primerno opremljene, prak tičen pouk je skoraj nemogoč. Razen tega je treba še upoštevati, da starejše ljudske šole v Ljubljani ne ustrezajo niti svojemu namenu, da so po večini prenapolnjene ter je zračenje pozimi nemogoče. Pomisliti moramo, da je v Ljubljani 5 strokovnih nadaljevalnih šol, ki nimajo svojih prostorov in da vanje zahaja okrog poldrug tisoč vajencev in vajenk. Naglasiti je treba še, da strokovnih nadaljevalnih šol ne obiskujejo vsi vajenci, ki jih je v Ljubljani zaposlenih okrog 2000, ker se mnogi uče po 4 leta, v šolo pa hodijo samo tri leta. Šola ne more nuditi skoraj ničesar drugega, kakor nekoliko teoretičnega pouka v dopolnilo za ljudsko šolsko izobrazbo, zato v njo ne zahajajo tudi vajenci, ki jim tega pouka ni treba, saj imajo mnogi po nekaj razredov meščanske ali srednje šole.

Popoldne bo seja šolskega odbora strokovnih nadaljevalnih šol mestne občine ljubljanske. Na dnevnem redu je razprava o zidanju šolskega poslopja za strokovne nadaljevalne šole. Pričakujemo, da bo na nji prišlo do rešitve tako pomembnega vprašanja ter da bodo začeli resno razmišljati o stavbnih delih. Prejšnje čase so nameravali zidati poslopje strokovnih nadaljevalnih šol na Mirju ob poslopju tehniške srednje šole. Zdaj so baje ta načrt opustili ter nameravajo zidati povsem samostojno poslopje, ki bi ne imelo nobene zveze s tehniško šolo.

Glede finančnega vprašanja menda ne bo prevelikih ovir, ker je že ustanovljen stavbni fond, ki baje znaša okrog 600.000 din. Razen tega bi za zidanje prispevale vse pristojne ustanove, ki so zastopane v šolskem odboru (Zbornica za TOI, obrtniška združenja, banska uprava itd.).

Za zidanje poslopja strokovnih nadaljevalnih šol se zavzemajo odločno obrtniška združenja in ker tudi na drugih pristojnih mestih vlada prepričanje, da Ljubljana mora dobiti čim prej to potrebno poslopje, bodo pač kmalu premagane vse ovire, ki so zadrževale zidanje doslej. Današnji sklepi šolskega odbora bodo nedvomno zelo pomembni.

OUZD v Ljubljani v letu 1937

Z izpremembami v statutu bo na eni strani ogrožena likvidnost, na drugi pa aktivnost urada

Ljubljana, 29. marca

Ravnateljstvo OUZD v Ljubljani je na svoji seji 26. t. m. obravnavalo računski zaključek za leto 1937. V računskem zaključku OUZD je zapopadeno izključno samo bolniško zavarovanje na področju OUZD v Ljubljani. Za poslovanje zavarovanja za primer nezgode, za zavarovanje za onemoglost, starost in smrt sestavlja računske zaključke Osrednji urad za zavarovanje delavcev v Zagrebu.

Okrožni urad vrši poleg zavarovanja za primer bolezni tudi posle za nezgodno zavarovanje in za starostno zavarovanje. Za te posle prejema po določilih statuta ustrez ne dele povračil k upravnim stroškom. Višino teh povračil določi Osrednji urad na podlagi skupnega zaključka vseh krajevnih organov in svojega poslovanja. Zaradi tega v zaključku za leto 1937 povračila nezgodnega zavarovanja in zavarovanja za onemoglost, starost in smrt niso vpoštevana.

Poslovno leto 1937 je bilo v znamenju važnih socialno političnih reform, ki so ekonomično in tehnično močno vplivale na ustroj poslovanja.

Uvedba zavarovanja za onemoglost, starost in smrt, uredba o minimalnih mezdah, zvišanje doklad za Borzo dela v svrho povišanja podpor brezposelnim, vse te spremembe pomenijo za OUZD povečanje poslov. Posebno je bila obremenjena administracija z uvedbo starostnega zavarovanja. V zvezi s temi reformami so se prispevki in doklade, ki jih OUZD predpisuje za vse vrste zavarovanja, precej zvišali.

Za razmah zavarovanja, zlasti obsega poslov je bilo v letu 1937 merodajno: Naraščanje števila zavarovancev, dviganje zavarovane mezde in stalež bolnikov.

Povprečno število zavarovancev je znašalo v letu 1937 — 94.495 (nasproti 85.917 v letu 1936). Prirast znaša 8.578 zavarovancev. Zaposlenost je bila povoljna, zlasti v tekstilni industriji, gozdno-žagarski industriji in pri gradnjah nad zemljo.

Povprečna dnevna zavarovana mezda je znašala v letu 1937 din 23.51 (din 22.57). Zaradi višjega števila zavarovancev in povprečne zavarovane mezde so dohodki za 5.5 milj. višji kakor l. 1936.

Kar se pa tiče zdravstvenih razmer leto 1937 ni bilo ugodnejše kaor leto 1936. Odstotek bolnikov je bil sicer nekoliko nižji 2.81% (2.92%) in je temu primerno tudi izplačana uranarina nižja v % nasproti skupnim dohodkom. Nekoliko nižji so tudi stroški za zdravnike in upravni stroški. Nasprotno so precej narasli stroški za zdravila, za oskrbnine v bolnišnicah, za porodniške podpore in dajatve, ter pogrebnine.

Ti višji izdatki so gospodarsko ravnovesje urada v letu 1937 porušili, kar se izraža v primanjkljaju 0.050 milj. din.

OUZD je tudi v letu 1937 izplačeval višje podpore v obliki podaljšane podporne dobe nad 26 tednov. Te podpore je izplačeval iz strokovnih rezerv, iz likvidacijske imovine [illegible] področju OUZD v Ljubljani. Iz tega naslova je bilo v letu 1937 izplačanih din 0.685 milj.

Skupni dohodki znašajo v letu 1937 — 48.409 milj. (43,070); od česar odpade na bolniško-zavarovalne prispevke — predpis 47.454 (41.884); na regrese 0.345 (0.280), na obresti 0.436; na druge pa 0.172; poslovni primanjkljaj znaša 0.050.

Skupni izdatki znašajo 48.460 milj. (42 tisoč 772); hranarina znaša 13.674 milj. ali 28.25% (12.583 — 29.22%); porodniške podpore in dajatve 2.896 milj. — 5.99% (2,482 — 5.76%); pogrebnine 0.375 — 0.78% (0.271 — 0.63%); zdravniški stroški 5.320 — 10.99% (4.881 — 11.33%); zdravila 5.031 — 10.40% (3.930 — 9.13%); oskrbnine v bolnišnicah 6,618 — 13.68% (5.499 — 12.77%); zdravljenje v kopališčih in zdraviliščih 3.128 — 6.46% (2.856 — 6.63%); zobno lečenje in popravila zobovja 0.890 — 1.84% (0.815 — 1.89%); vzdrževanje ambulatorijev 1,266 — 2.61% (1.122 — 2.61%); upravni stroški 7,593 — 15.69% (7,056 — 16.38%); samouprava 0.068 — 0.14% (0.067 — 0.16%) lična kontrola bolnikov 0.707 — 1.46%, (0.657 — 1.53%); odpisi in vzdrževanje premičnega inventarja 0.524 — 1.08%, (0.291 — 0.68%); obresti 0.307 — 0.63%; vzdrževanje vozil 0.025 — 0.05%; (0.009 — 0.02%); uradovo glasilo 0.028 — 0.06%.

Od skupnih dohodkov odpade na zavarovanca in leto din 512.29 (501.305), od izdatkov pa din 512.83 (497.84).

Zavarovanci so prejeli na podporah v denarju 16.946 milj. — 35.02%.

Najvažnejši izdatki bolniškega zavarovanja se razdelijo na zavarovanca in leto tako-le: Hranarina din 144.71 (146.46); stroški za zdravila din 53.25 (45.75); zdravniški stroški din 56.31 (56.82); oskrbni stroški v bolnišnicah din 70.04 (64.—); zdravljenje v kopališčih in zdraviliščih din 33.40 (33.25); zdravljenje zobovja din 9.42 (9.49); stroški ambulatorijev din 13.40 (13.07); upravni stroški din 80.36 (82.13).

Od skupnih izdatkov za zdravljenje v sanatorijih odpade na stroške za zdravljenje jetičnih bolnikov 1.261 milj. 2.60%. Za zdravljenje v zdravilišču Radio Therma Laško je urad izdal 0.529 milj., v okrevališču »Jadran« pa 0.308 milj. Stroški za zdravljenje v lastnih fizikalnih in kopaliških napravah so znašali 1.150 milj. Stroški za prevoze v zdravilišča in za povratek so znašali 0.065 milj.

Imovina urada znaša koncem leta 1937 40.598 milijonov.

Med imovino so izkazana obratna sredstva, gotovina in naložbe 1.760, med temi je za 0.823 pod zaporo. Vrednostni papirji 0,167; premični inventar po odpisu z 2.497; dolžniki za neplačane premije z 28.998; za regrese in drugo dolgujejo delodajalci 1,107; redni dolžniki, med katerimi je okrevališče »Jadran« z 0.322 in zdravilišče Radio Therma Laško z 1,259 za izposojena obratna sredstva dolgujejo 1.997. Ostali zajem so vkazani z 0.060, [illegible] 0.031; dobroimetje pri Osrednjem uradu znaša 0.081; zaloga tiskovin, zdravil, injekcij in zdravilnih pripomočkov je izkazana z 0.367, depoti 1.620, dubiozne terjatve na prispevkih in dokladah 4.220. S primanjkljajem 0.050 je račun bilance izravnan.

Obveznosti urada znašajo koncem leta 1937 40,049. Upniki izkazujejo 4,896 zahtevkov za neporavnane račune lekarn, bolnišnic, zdravnikov itd. Osrednji urad izkazuje zahtevke iz naslova predpisanih in pobranih prispevkov nezgodnega zavarovanja, zavarovanja za onemoglost, starost in smrt ter za zaostanke iz obračunov prejšnjih let skupaj 17.497. Delavska zbornica izkazuje 0.658, Borza dela pa 3,202. Depoti so izkazani z 1,620. Sklad lastna prihrana znaša 1,406, sklad za dajanje večjih podpor 5,069, likvidirana imovina za 1.672. Protituberkulozni fond je vpostavljen z 0,100, sklad za višje dajatve jetičnim bolnikom pa z 0.300. Dubioze so vpostavljene z 4.226, kakor med imovino.

Nepovoljni rezultat poslovanja v letu 1937 je znak, da se pri nas dobrine zakona iz leta v leto bolj črpajo. V tem je izražen višji standard delavca in nameščenca, ki imata glede na življenjske razmere in spričo 50letnega obstoja socialnega zavarovanja višje potrebe in zahteve.

S spremembami v statutu se bo gospodarski položaj urada znatno poslabšal. Urad bo moral vsako leto prispevati po 2.5% od rednih sredstev v sklad za odpis neizterljivih prispevkov in v sklad za pokritje primanjkljaja. S tem bodo uradu redna sredstva znižana za 5%, s čimer bo na eni strani ogrožena likvidnost, na drugi pa aktivnost.

Posebno pozornost vzbuja med aktivi nenormalno visoka postavka neplačanih premij. Ta je že zdavnaj prekoračila najvišjo dopustno točko. Visok zaostanek pomeni prav sedaj, ko je uvedeno zavarovanje za onemoglost, starost in smrt, veliko nevarnost za pravice onemoglih in invalidnih zavarovancev. Pravice iz starostnega zavarovanja veže zakon na dejansko vplačane prispevke. Podjetja, ki ne bodo redno plačevala prispevkov, bodo svoje onemogle nameščence težko oškodovala. Da se delavcem zavaruje pravice do starostne preskrbe in da se podjetja obvaruje pred škodo in neprijetnostmi, ki bodo nastale z uveljavljanjem izgubljenih pravic tožbenim potom, je urad prisiljen, da uvaja proti neredním plačnikom najstrožjo izterjavo.

Manifestacija slovanskega bratstva

Ljubljana, 29. marca

Ljubljanska sokolska društva in odbor JČL so priredili snoči v dvorani kina Matice češkoslovaški večer, ki se je spontano spremenil v veličastno manifestacijo slovanskega sokolskega bratstva. Matično dvorano je napolnilo sokolsko članstvo do zadnjega kotička. Med drugimi so bili navzoči češkoslovaški konzul inž. Minovsky, I. namestnik staroste Saveza SKJ br. Gangl, predsednik JČL br. dr. Egon Stare in staroste ljubljanskih sokolskih društev. Seveda je bila v polnem številu zbrana naša sokolska mladina, ki je uživala nad krasnimi filmi, ki so se nad dve uri vrstili na platnu in dajala duška svojim občutkom z navdušenimi manifestacijami za slovansko sokolsko bratstvo in za večno prijateljstvo z zavezniško bratsko Češkoslovaško republiko. Zlasti pri pojavu obeh prezidentov svobodne in demokratične ČSR so gledalci priredili navdušene ovacije, ki so se potem ponavljale pri ostalih filmih, tako pri kongresu 36.000 legijonarjev, filmu češkoslovaška vojska, največ pa pri krasnem filmu IX. vsesokolskega zleta v Pragi 1932, kjer smo videli ogromen strahovski stadion z nad 200.000 gledalci in veličastne nastope po 17.000 telovadcev in telovadk. Ta film je zlasti ugajal naši mladini, pa tudi odrasli so z začudenjem gledali to valovito morje krepkih sokolskih teles, ki je harmonično, prešinjeno z eno samo mislijo — služiti do smrti svobodi republike — izvajalo krasne proste vaje z zaključnim koralom nastopajočih telovadcev.

Uvodoma je spregovoril o bratski češkoslovaški republiki in o pomenu teh manifestacij za sokolsko bratstvo odbornik JČL br. Janez Pohare, ki je tudi iskreno pozdravil odlične goste. Kratko je omenil vsebino vseh filmov, zlasti pa poudaril, da mora ravno sokolstvo, ki spaja danes vse slovanske narode, gojiti idejo medsebojnega spoznavanja, kar se najlepše manifestira na vsesokolskih zletih v Pragi. V tej zibelki slovanskega sokolstva bo tudi letos X. jubilejni vsesokolski zlet, kamor poroma tudi jugoslovensko sokolstvo v impozantnem številu. Govor br. Poharca so poslušalci sprejeli z velikim odobravanjem, nakar smo skoraj dve uri gledali prekrasne filme bratske češkoslovaške republike. Sokolsko članstvo opozarjamo, da se bo isti spored ponovil v nedeljo 3. aprila ob 10.30. v kinu Moste. Sokolska društva vabimo, da pripeljejo v nedeljo mladino, ki teh filmov morda še ni videla zadnjo nedeljo pri Sokolu v Šiški.

—at.

Naše gledališče

DRAMA

Začetek ob 20. uri

Torek 29. marca: Bela bolezen. Red A
Sreda, 30. marca: Pokojnik. Red B
Četrtek, 31. marca: Zadrega nad zadrego. Red Četrtek
Petek, 1. aprila: zaprto
Sobota, 2. aprila: Veronika Deseniška. Gostuje gdčna Bogomila Nučičeva. Izven. Znižane cene

★

Gostovanje gospodične Bogumile Nučičeve v »Veroniki Deseniški«. V soboto 2. aprila bo gostovala hčerka našega rojaka, znanega zagrebškega odličnega igralca in režiserja Hinka Nučiča na našem odru. Nastopala je že v Zagrebu kot volonterka ter je bila angažirana v Banjaluki. Z njenim nastopom bomo imeli priliko videti letos že tretjo igralko kot Veroniko. Občinstvo bo gotovo z zanimanjem sprejelo nastop gdčne Nučičeve.

OPERA

Začetek ob 20. uri

Torek, 29. marca: zaprto
Sreda, 30. marca: Tosca. Red Sreda
Četrtek, 31. marca: Seviljski brivec. Gostuje Ada Sari. Izven
Petek, 1. aprila: Rigoletto. Proslava 25-letnice umetniškega udejstvovanja prof. Osipa Šesta. Izven.
Sobota, 2. aprila: Grofica Marica. Izven. Globoko znižane cene
Nedelja, 3. aprila: Hoffmannove pripovedke. Izven. Znižane cene
Ponedeljek, 4. aprila: Vrag na vasi. Gostujeta Pia in Pino Mlakar. Izven.

★

Gostovanje znamenite koloraturke Ade Sari. V četrtek, dne 31. t. m. bo pela v »Seviljskem briveu« partijo Rosine svetovno znana pevka Ada Sari, ki uživa kot koloraturka izreden sloves. Partija Rosine ji nudi vse možnosti, da more blesteti s svojo sijajno koloraturno tehniko in posebno čustvenim prednašanjem. Ker je to gostovanje enkratno, občinstvo posebno opozarjamo nanj.

Gostovanje Pie in Pina Mlakarja ter zagrebških solistov in zbora v Lhotkovem baletu »Vrag na vasi« bo v ponedeljek, 4. aprila. Glede na to, da je imelo to delo v jeseni na našem odru ogromen uspeh, se vprizori ponovno kakor navedeno 4. aprila. Opozarjamo, da je to gostovanje enkratno, ker imata Mlakarjeva odmerjen čas. Predprodaja vstopnic v operni blagajni.

Zahteve naših medicincev

Ljubljana, 29. marca

V soboto in nedeljo je bil v Ljubljani kongres medicincev iz vse države. Ob zaključku kongresa je bila sestavljena in sprejeta resolucija glaseča se:

Medicinci, zbrani na občnem zboru Saveza medicinara kraljevine Jugoslavije v Ljubljani, smo sprejeli naslednjo resolucijo:

Na podlagi izčrpnih poročil in debate ugotavljamo sledeče:

1. da ima slovenski narod kot samostojen in enakopraven drugim narodom v kraljevini Jugoslaviji naravno pravico do svoje najvišje zdravstvene ustanove, popolne medicinske fakultete,

2. da z ozirom na bogat bolniški material ljubljanske in drugih slovenskih bolnic in z ozirom na čedalje večjo industrializacijo obstoja nujna potreba po popolni medicinski fakulteti z vso potrebno klinično opremo,

3. da ljubljanska medicinska fakulteta v sedanjem stanju- ko ima samo štiri semestre ne odgovarja členu 1. točka v) Uredbe o medicinskih fakultetah, ki zahteva proučevanje zdravstvenih prilik v pokrajini,

4. da za izpopolnitev ljubljanske medicinske fakultete obstoja zgodovinska tradicija,

5. da slovenski narod in slovenski študentje zahtevajo popolno medicinsko fakulteto z vsemi klinikami v Ljubljani,

6. da ljubljanska bolnica niti zdaleka ne odgovarja osnovnim zahtevam urejenih zdravstvenih zavodov in z žalostjo ugotavljamo, da javnost — tudi žurnalistika — konstatira, da ljubljanska bolnica v materialnem oziru propada.

Na podlagi vseh navedenih ugotovitev zahteva občni zbor Saveza medicinara kraljevine Jugoslavije kot najvišji predstavnik vseh jugoslovanskih medicincev doma in v zamejstvu od ministra prosvete in od ministra za socialno politiko in narodno zdravje:

1. načelno priznanje 10 semestrov medicinski fakulteti v Ljubljani in takojšnjo otvoritev 5. in 6. semestra,

2. odobritev kreditov za razpis načrtov in pripravljalnih del za popolno fakulteto in klinik,

3. odobritev kreditov za izvedbo teh načrtov,

4. razpis štipendij za izšolanje slovenskih znanstvenikov, ki naj zasedejo stolice na izpopolnjeni fakulteti,

5. gradnjo nove, zdravstvenim zahtevam časa odgovarjajoče bolnice v Ljubljani.

To resolucijo pošilja Savez medicinara Kraljevine Jugoslavije. Za te zahteve se bodo borila vsa tri društva včlanjena v njem.

Za Zvezo medicincev Kraljevine Jugoslavije — sledé podpisi.

Uradno vremensko poročilo

z dne 29. t. m.

Rateče-Planica, 870 m: —1, jasno, vetrovno, 25 cm snega, sren,
Planica-Tamar, 1108 m: —2, jasno, vetrovno, 90 cm snega, sren,
Staničeva koča, 2332 m: —6, jasno, 20 cm novo zapadlega snega na podlagi,
Skalaški dom na Voglu, 1540 m: —5, jasno, 15 cm pršiča na podlagi 80 cm,
Dom na Komni, 1520 m: —5, jasno, 20 cm novo zapadlega snega na 90 cm podlage,
Senjorjev dom, 1522 m, Koča pod Kopo, 1377 m in Koča na Pesku, 1382 m: —7, pooblačeno, vetrovno 10 cm pršiča na 50 cm podlage.
Dodatno poročilo z dne 28. marca 1938.
Gorjuše, 1000 m: +2, jasno, mirno, 20—50 cm snega, sren.

Obrtno gospodarska razstava v Kranju

Kranj, 28. marca

V nedeljo dopoldne je bil v salonu hotela »Jelen« sestanek obrtnikov, ki so se posvetovali o prireditvi 4. obrtno - gospodarske razstave, kot je bilo to že sklenjeno na občnem zboru »Skupnega združenja obrtnikov« dne 13. marca. Sestanka se je udeležilo 15 obrtnikov, sklical pa ga je razstavni odbor, ki je bil izvoljen l. 1936. na občnem zboru združenja. Da se delo poživi, so se v ta razstavni odbor zaenkrat kooptirali še naslednji obrtniki: gg. Kern Adolf, Kos Anton, Bitenc Jože, Majnik Ignac, Tonejc Viktor, Novak Joža, Jenko Franc in ga. Zupančič. Ker ni še definitivnega odobrenja od krajevnega šolskega odbora, da bi se razstava mogla vršiti v novi šoli, so obrtniki predlagali druga dva prostora, in sicer gimnazijo in Majdičev mlin. Končno je bil sprejet sklep, da se najpreje vpraša tvrdko Majdič, če dovoli prostor za razstavo v mlinu, kjer so se že vršile prve tri razstave. V ta namen so navzoči pooblastili gg. Polaka, Bitenca in Smoleja, da se z Majdičevimi dogovore glede prostora. Eventuelni prebitek bodoče obrtne razstave naj bi se naklonil fondu za Obrtni dom. Tudi glede Obrtnega doma, ki naj bi bil bodoče ognjišče in zbirališče vsega obrtniškega pokreta in življenja, je bilo precej debate. Izražena je bila tudi misel, naj se končno vendarle čimpreje prične delati na realizaciji te že zdavnaj potrjene želje in namere vsega obrtništva Kranja in okolice, da obrtniki dobe svoj dom. Končno moramo ugotoviti razveseljivo dejstvo, da so bili na nedeljskem sestanku zbrani zastopniki obeh struj obrtništva v Kranju, ki so se v solidarnem nastopu zedinili za složno skupno delo. In v tem vidimo največji uspeh in pogoj za resnično napredek bodočega dela kranjskega obrtništva.

Sedaj pa je tudi občina pokazala zanimanje za bodočo jesensko razstavo. Župan g. Česenj je namreč sklical za četrtek 31. marca ob pol 7 uri zvečer v občinsko posvetovalnico na skupni sestanek vsa gospodarska in kulturna društva v Kranju, da se končno določi obseg bodoče gospodarsko - kulturne razstave.

Beležnica

KOLEDAR

Danes: Torek, 29. marca katoličani: Evstahij

DANAŠNJE PRIREDITVE

Kino Matica: Podmornica D-1
Kino Sloga: Sirota mala bogatinka (Shirley Temple)
Kino Union: Žena je izginila
Prirodoslovno društvo: predavanje docenta dr. Božidarja Škerlja o razvoju človeka ob 18.15 v mineraloški predavalnici univerze

DEŽURNE LEKARNE

Danes: Mr. Bakarčič, Sv. Jakoba trg 9, Ramor, Miklošičeva cesta 20, Murmayer, Sv. Petra cesta 79.

Izpod sita

Metamorfoza je tujka ne po bistvu, temveč po pomenu in pomeni v našem jeziku toliko kakor prelevitev. Njeno bistvo je prav dobro znano tudi nam, saj je med nami vse polno ljudi, ki jih pogosto napada ta čudna boleža. O metamorfozi govorimo, če se recimo Savel prelevi v Pavla, razbojnik v poštenjaka, socialist v monarhista ali kaj podobnega. V naravi gre prelevitev brez vsakih notranjih krčev in zardevanja, pri ljudeh so pa taki procesi večkrat kaj težki porodi. A kaj hočemo, ko pa sila kola lomi in ko hudič v silí muhe zoblje.

Veliko metamorfozo smo doživeli pri naših sosedih. Kar čez noč so zapihale drugačne sapice in na kolena so padli tisti, ki poznajo na jeziku že od pamtiveka vedno isto ravno pot, v resnici in praksi pa obračajo plašč po vetru, da bi jim lahko zavidal to umetnost

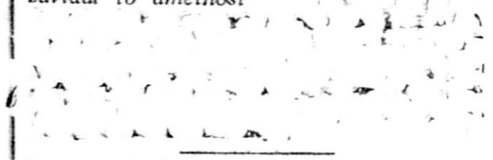

Iz policijske kronike

Ljubljana, 29. marca

Tatovi so se spravili na nove stavbe, kjer kradejo pločevino, pipe, cevi in celo straniščne školjke. Policija je začela zasledovati tatove. Prijela je najprej pet osumljencev, ki jim pa ni mogla ničesar dokazati, in jih je morala po zaslišanju izpustiti. Dvema pravima tatovoma pa se je le preveč mudilo priti do denarja, zato sta stopila z delom ukradene pločevine k znanemu ljubljanskemu trgovcu, ki sta se mu pa zazdela sumljiva že na prvi mah. Trgovec je telefoniral na policijsko upravo in so tako aretirali Josipa Noseta iz Ljubljane ter njegovega pajdaša Antona Perka iz Dol. Selc; oba sta brezposelna delavca. Ta dva sta nedavno ukradla nekemu graditelju v Linhartovi ulici z nove stavbe za nad 2000 din pločevinastih cevi. Pri zaslišanju sta seve tatvino tajila in tudi sedaj še nočeta priznati, kam sta spravila nakradeno robo, pač pa sta priznala, da sta res štirikrat zaporedoma obiskala razne nove stavbe na periferiji mesta, s katerih sta odnašala material. Policija preiskavo nadaljuje.

NEZNAN SLEPAR

V Kolodvorski ulici je ustavil oni dan Ivana Keblja neznan, okrog 35 let star moški s športno čepico na glavi in v črni, precej ponošeni suknji. Natvezil mu je, da ima naprodaj zalogo papirja, ki bi ga oddal zelo poceni. Nato je neznanec odvedel Keblja v neko vežo, kjer je izvabil od njega 100 din pod pretvezo, da mu bo preskrbel papir. V naslednjem hipu je neznanec izginil na dvorišče hiše in ga je Kebelj zaman čakal. Navihanec je zbežal pri dvoriščnih vratih v drugo ulico in pobegnil.

POGON ZA VLOMILCI

Nevarni vlomilci, kakor Ignac Šalaj, neki Strmole in drugi taki ptički, so se nedavno navzlic nevarnosti raje mudili v mestu kakor pa na deželi. V mestu so imeli več prilike za tatvine in so si zato uredili svoja skrivališča, v katerih so navadno preždeli dneve, v drvarnicah v Trnovem in pa v gozdu nad Šiško ter na Golovcu. Ko so pa policijski organi izvohali njihova gnezda, so jih hitro zapustili in se napotili v okolico. Policija je zvedela za njihov umik in je te dni opozorila vse orožniške postaje, ki so že pričele zasledovati nevarne potepuhe.

ORGANIZIRANI VLOMILCI

Orožniki iz Sevnice poročajo, da je tudi tam še vedno na delu drzna vlomilska družba, v kateri so zloglasni Adolf Kerin, znan delomržnež iz Leskovca, neki Josip Lekše, rojen v Nemčiji, pristojen pa je v okolico Krškega in France Kastiger, doma iz okolice št. Vida pri Stični, dočim se je posrečilo Josipa Stefančiča, Antona Malnarja in Ivana Remiha že aretirati. Tolovaji so vdrli v razne zidanice in jih izropali; dalje so vlamljali v hiše po okoliških vaseh, odkoder so odnašali denar, jestvine in obleko. V Šmarjah pri Sevnici so posestniku Lojzetu Grabnarju odpeljali te dni voz, gostilničarki Frančiški Planinčevi so pa odnesli zalogo mesenih klobas in 10 kg masti.

DA LE NJEGA NE MOTI

— Upam, draga prijateljica, da te ne moti, če poljubljam tvojega moža strastno kakor zahteva vloga.

— Nikakor ne, da le njega to ne moti.

PROROK

— Kaj misliš, kdo bo tepen v kitajsko-japonski vojni?

— Kitajec.

DNEVNE VESTI

— **Reorganizacija zdravniške službe v delavskem zavarovanju.** Ravnateljstvo SUZOR-a v Zagrebu je imelo 24. in 25. t. m. sejo, na kateri je obravnavalo vprašanje reorganizacije zdravniške službe v delavskem zavarovanju. Ravnateljstvo je v načelu sklenilo preurediti okrevališče v Kasendolu pri Sarajevu v novo zdravilišče za tuberkulozne, tako da bo imelo socialno zavarovanje poleg Brestovca in Klenovnika še eno zdravilišče za jetične. Razen tega bo zgrajen sanatorij za tuberkulozne tudi v Srbiji. V Laškem bo pa ustanovljen zavod za lečenje revmatizma po modernih metodah. V kratkem bo sklicana v Beogradu posebna komisija, ki bo sestavila načrt reorganizacije zdravniške službe v socialnem zavarovanju. Ravnateljstvo je razpravljalo tudi o naložitvi imovine SUZOR-a. Sklenilo je poslati v Beograd delegacijo, ki bo na merodajnih mestih posredovala, da se pusti SUZOR-u glede na amandma o obvezni naložitvi dela premijskih rezerv SUZOR-a v veliko državno 4 miljardno investicijsko posojilo SUZOR-u v svobodno razpolaganje del imovine, da bo mogel izpolnjevati po zakonu odrejene mu naloge.

KINO UNION, tel. 22-21
DANES ob 16., 19.15 in 21.15 uri
Žena je izginila...!
Paul Kemp, Hans Moser, Theo Lingen
Lucie Englisch, Oskar Sima

— **Redna sodišča niso pristojna za spore med učitelji in občinskimi upravami v zadevi stanarine.** Po zakonu o narodnih šolah imajo učitelji pravico do stanovanja v naturi odnosno do stanarine, če stanovanja ni na razpolago. V praksi se je pojavilo sporno vprašanje, ali so redna sodišča pristojna za obravnavanje sporov med učitelji in občinskimi upravami v zadevi stanovanja odnosno stanarine. Nižja sodišča so se smatrala za pristojna in so izrekala sodbe, kasacijsko sodišče je pa te sodbe razveljavilo zaradi nepristojnosti. Sporna zadeva, ki naj se obravnava, ni privatnopravnega značaja, temveč izhaja iz funkcije učitelja kot javnega uslužbenca proti javno pravnemu telesu — občini. V tem primeru ni dovoljena redna pravna pot.

Imej čista usta! Že od nekdaj cenimo ljudi, ki imajo čista usta in blesteče zobe. Orodje, ki se stalno rabi — kakor naši zobje — je treba seveda redno negovati. Zjutraj in zvečer zobno ščetko in Chlorodont, pa zobe očistiti v vseh smereh! Nič strahu: zobje to prenesejo. Le slabe nege ne vzdrže! Zato: Chlorodont, kvalitetno zobno pasto! Domači proizvod.

— Brezposelnost v naši državi. V februarju je iskalo pri vseh javnih borzah dela v naši državi zaposlitve 43.416 brezposelnih, od teh 36.332 moških in 7.084 žensk. S preostalimi iz januarja je naraslo njih število na 87.650. Ob koncu februarja je bilo brezposelnih še 35.647, 1. marca je bilo vsem borzam dela prijavljenih 36.645 delavcev. Podporo je dobilo v februarju 33.063 brezposelnih v znesku 4,966.376.50 din.

— **Bivši poglavar naših muslimanov umrl.** Po dolgi težki bolezni je umrl včeraj v sarajevski državni bolnici upokojeni reis ul Ulema Džemaludin Čaušević, star 67 let. Reis ul Ulema Bosne in Hercegovine je postal leta 1914. To mesto je zavzemal do leta 1929, ko je bil imenovan za verskega poglavarja vseh muslimanov v Jugoslaviji. Toda že naslednjega leta je bil na lastno prošnjo upokojen.

KINO SLOGA — Tel. 27-30
Danes poslednjič!
SHIRLEY TEMPLE
Sirota mala bogatinka.

— Mislite že sedaj na avtoizlete v Italijo: Gorica-Trst ali Padova-Benetke, 2 do 4 dneve, 7. in 16. aprila. Brezplačna navodila pošlje na zahtevo »Družisvet«, Ljubljana, Sv. Petra nasip 17.

— **Vreme.** Vremenska napoved pravi, da bo stalno, deloma oblačno, lopleje vreme. Včeraj je nekoliko deževalo v Ljubljani. Najvišja temperatura je znašala v Splitu 16, v Ljubljani 13.4, v Zagrebu 13, v Mariboru 11.5, v Beogradu 10, v Sarajevu 6. Davi je kazal barometer v Ljubljani 768.8, temperatura je znašala 4.5.

— **25 do 30 jaje za 10 din.** V primeri z drugimi državami živila pri nas niso draga, le v nekaterih mestih, tako tudi v Ljubljani, so cene previsoke. V Varaždinu so se zadnje dni jajca zelo pocenila. Za kovača jih dobiš 25 do 30.

— **Vlomilca so ubili.** V vasi Ruševu blizu Slavonskega Broda je bilo v nedeljo ponoči vlomljeno v trgovino Antona Jakovca. Zjutraj je Jakovac s kmeti zasledoval vlomilce, ki so bili krenili preko Dilgore. Pri vasi Kindrova so zasledovalci dohiteli enega vlomilca, ki je jel streljati po njih. Zasledovalci so odgovorili na strele in Dušan Jelič je zadel vlomilca, da je obležal mrtev.

— **Maskirani nagec ukradel poštno vrečo s 16.000 din.** Med vasema Sošice in Kašta pri Žumberku je v soboto nag. toda maskiran tolovaj oropal pismonošo, ki je imel s seboj poštno vrečo s 16.000 din. Napadalcu so morale biti razmere dobro znane.

— **Poneverba v davčni upravi.** V davčni upravi v Metkoviču so odkrili poneverbo državnega denarja v znesku 250.000 din. Sodišču so izročili šefa davčne uprave Franjo Jurkoviča in viš. kontrolorja Luko Kogoja.

— **Z nožem ga je zaklal in se prijavil oblastem.** V Slavonskem Brodu sta se v nedeljo zvečer sprla v gostilni fanta Tomo Kamenko in Šandor Ukor. Kmalu po odhodu iz gostilne sta se spopadla. Ukor je potegnil dolg nož in zabodel z njim Kamenka tako, da mu je prebodel srce. Po zločinu se je sam prijavil policiji.

— **Iz gostilne ukradeno kolo.** S stopnišča Hučeve gostilne v Vegovi ulici je bilo v nedeljo ukradeno kolo, znamke »Turist« s tov. št. 1,485.206, last Alojzija Glave. Kolo je črno pleskano in vredno 600 din.

Iz Ljubljane

—lj **Uprava Narodnega gledališča v Ljubljani** razpisuje mesto opernih suflerjev in inspicijentov. Kdor se poteza za eno ali drugo mesto, mora imeti primerno glasbeno izobrazbo in znanje klavirske igre. Prednost imajo konservatoristi. Lastnoročno pisani ponudbi morajo biti priloženi dokumenti glede glasbene izobrazbe in izobrazbe sploh ter kratek potek dosedanje zaposlitve. Ponudbe naj se naslove na Upravo Narodnega gledališča v Ljubljani. Istočasno razpisuje uprava mesta tenoristov in basistov v opernem zboru pod istimi pogoji.

—lj **Zadnje predavanje Jadranske straže v tekoči sezoni.** Jadranska straža priredi v sredo 30. t. m. ob 20. v vogalni sobi restavracije »Zvezde« svoje zadnje predavanje v tekoči sezoni. Predaval bo znani predavatelj g. dr. Verčon Branko o zelo aktualni temi »Sredozemski prostor v novejši mednarodni politiki«. Vabljeno je vse članstvo in vsi prijatelji JS, da se predavanja v čim večjem številu udeleže. Vstop prost.

—lj **»Problem gospodarstva po načrtu«** je naslov predavanja, ki ga bo imel bivši minister za socialno politiko, univ. prof. g. dr. Andrej Gosar v »Klubu absolviranih trgovskih akademikov« v Ljubljani, jutri 30. t. m. ob 20. v veliki dvorani Trgovske akademije. K predavanju, ki bo obravnavalo danes bolj in bolj pereče vprašanje smotrenega gospodarstva, so vabljeni vsi, ki se zanimajo za taka vprašanja. Vstop prost.

—lj **Občni zbor Lovske zadruge** bo drevi ob 20.30. na verandi restavracije Union.

—lj **Avto povozil kolesarja.** Na Tržaški cesti nasproti Zalokarjeve tovarne se je pripetila dopoldne tik pred 9 huda nesreča. S tovarniškega dvorišča se je pripeljal na kolesu 26letni mizarski pomočnik Rado Malenšek iz Rožne doline. Tedaj pa je pridrvel po cesti avtomobil, ki je Malenška podrl. Ponesrečenec je obležal na cesti nezavesten, težko poškodovan po glavi in životu. Pretresel si je tudi možgane. Po Malenška so prihiteli reševalci, ki so ga odpeljali na kirurgični oddelek bolnice.

Iz Škofje Loke

— **Prosimo pojasnila!** Iz vest škofjeloških obrtnikov smo prejeli: Ker se med obrtništvom v Škofji Loki glede razstave ki se je vršila leta 1936, rado razpravlja in je bilo govorjeno o tem tudi na nedavnem obrtniškem sestanku, bi bilo v interesu prirediteljev samih, da podajo o finančnem efektu razstave jasen in točen obračun. Sliši se namreč, da še vedno manjka končni obračun. Ali je to res? Posebno bi bilo zaželeno poročilo, kako je z 40.000 dinarji pridobljenimi na razstavi, ki se menda sedaj z njimi proti volji celokupnega odbora in brez vednosti obrtniške javnosti postopa. Vprav iz razloga, ker je celokupno obrtništvo sodelovalo na obrtno-industrijski razstavi, bi bilo tem bolj potrebno razjasniti, kaj je na tej stvari. Tudi prestiž društva, kakor njegovega vodstva narekuje, da se da v tem pogledu popolna jasnost. Še eno vprašanje: Kateri so vzroki, da članstvo ne doživi občnega zbora?

— **Zanimivo sadjarsko predavanje** je bilo v nedeljo po kapucinski maši v deški šoli. V predavalnici se je zbralo okrog 50 sadjarjev, ki so sledili z največjim zanimanjem izvajanjem ravnatelja meščanske šole g. Karla Sovreta, ki je govoril o najrazličnejših sadnih škodljivcih in boleznih. Skioptične slike so bile izredno lepe, a ne samo lepe, tudi poučne in nazorne, tako, da so uvedle gledalce temeljito v področje, ki ga mora poznati vsak, ki se šteje za pravega sadjarja. V ponedeljek je predaval mladini deške in meščanske šole podpredsednik SVD g. Janez Grum.

— **Požar so imeli v noči na ponedeljek** v Srednjem Bitnju. Rog je trobil tudi v Škofji Loki, ob eni ponoči, ako je bilo to umestno, pa ne vemo. Odsev velikega ognja, ki je zajel Borštnikovo in Bajtovo gospodarsko poslopje, se je videl daleč po Sorškem polju in od vseh strani so hiteli gasilci na pomoč. Ogenj je oba skednja upepelil, zgorelo pa je dokaj gospodarskega orodja, nekaj voz, veliko slame in sena. Ogenj je bil menda podtaknjen. Ljudje so baje celo videli neznanca, ki je pogorišče še ogledoval, a potem, ko je zasitil, da mu utegne presti slaba, je izginil v goščo. Neznanca niso našli, čeravno so mu sledili.

— **454 dinarjev** je zbrala mladina loške deške šole za odkup Prešernovega rojstnega doma. Znesek odgovarja 10 dinarjem številu otrok, kolikor jih šola ima.

— **Sorica je na skrajni meji** loškega okraja oddaljena 32 km od Škofje Loke. Lani so popravili cesto, ki vodi iz Podroša do Sorice (sijajna smučišča!), letos pa so napeljali v Sorico telefon. V ta namen je bilo treba postaviti okrog 40 drogov. S telefonom je dobila Sorica vsaj en stalni stik z zunanjim svetom.

— **Zaradi dokončne dograditve** novega mostu čez Poljanščico v Puštalu je vozni promet na tej cesti do nadaljnega ustavljen.

Iz Maribora

— **Drevi premiera.** Skozi vsa tri dejanja zelo napeta, duhovita in zabavna Benedettijeva komedija iz meščanskega življenja sodobnega Rima »Dva ducata rdečih rož« žanje vsepovsod take uspehe, da se tudi pri nas pričakuje posebno zadovoljiv obisk pri nocojšnji premieri. Režijo vodi g. Jože Kovič.

— **Hišnih posestnikov vedno več.** Na nedeljskem občnem zboru Društva hišnih posestnikov je bilo iz poročil razvidno, da se hišni posestniki bore »za izboljšanje položaja«. Protivijo se predvidenemu socialnemu davku, proti uvedbi 10% cerkvene dajatve in končno proti obdavčenju praznih parcel. Tajniško poročilo pravi, da je sedaj 860 hišnih posestnikov — članov društva in se je to število znatno povečalo.

— **Slikarska razstava v Mariboru.** V sredo dopoldne je prof. Branko Rudolf v Kazini otvoril slikarsko razstavo talentiranega umetnika Dore Klemenčiča. Razstavljenih je 59 olj, akvarelov in perorisb. Dela vzbujajo mnogo pozornosti in to popolnoma upravičeno.

— **Zbor slovenskih novinarjev v Mariboru.** V nedeljo, dne 3. aprila se bodo v Mariboru zbrali slovenski novinarji, člani Jugoslovenskega novinarskega udruženja, sekcija Ljubljana, na občnem zboru. Maribor se za zborovanje slovenskih novinarjev temeljito pripravlja.

— **Grajski stolp podirajo.** Včeraj so pričeli podirati Grajski stolp v Grajski ulici. Na tem mestu bo zgradil kinopodjetnik g. Gjuro Valjak palačo, v kateri bo novi kino. S to stavbo bo Maribor zopet pridobil na lepoti.

— **Parni kotel je eksplodiral.** V papirnici na Sladkem vrhu je eksplodiral parni kotel in para je opekla 26-letnega delavca Ivana Salzera. Poškodovanca so morali nemudoma prepeljati v mariborsko bolnico.

Iz Kranja

— **Zborovanja.** »Združenje trgovcev za srez Kranj« ima 19. redno letno skupščino v sredo 30. marca ob 1. uri popoldne v mali dvorani Narodnega doma. »Društvo obrtnikov v Kranju« pa sklicuje drugi občni zbor v nedeljo 3. aprila ob 9. dop. v hotelu »Jelen«.

— **Nagradni natečaj za lepe slike.** »Tujsko prometno društvo v Kranju« podaljšuje že razpisani natečaj za najlepše posnetke Kranja in okolice do 15. junija. Prva nagrada je din 600.—, druga din 400.—, tretja din 200.—. Slike morajo imeti velikost razglednice ter morajo biti sposobne za izdelavo klišeja, odnosno bakrotiska. Navesti je tudi ceno za odkup avtorskega prava. Posnetki naj predstavljajo motive, ki bi najbolje služili za tujsko-prometno propagando.

— **Preizkušnja novega mostu.** V četrtek je prišla v Kranj komisija iz Ljubljane, ki je izvršila obtežilno preizkušnjo lesenega mostu čez Kokro. Preizkušnjo je izvršil univerzitetni asistent ing. g. Jože Jezeršek ob prisotnosti projektanta g. ing. prof. Dimnika, gradbenega nadzornika g. cand. ing. Stariča in podjetnika g. Kavke. Na most so navozili 120.000 kg gramoza, s katerim so pokrili najprej eno polovico mostu, potem drugo, nazadnje pa sredino. Po obtežbi je uklon mostu znašal 4 mm. Preizkušnja je bila končana v soboto. Pod mostom delavci podirajo zadnje ostanke pomožnega odra. Les spravljajo do jezu pri tovarni »Standard«, kjer ga nakladajo na vozove in odvažajo proč. Ostala dela pri mostu, kot dohod in odhod, ki bo spramekširan, ali pa asfaltiran, dalje mostiče in druge ureditve med župniščem in škofijo, se bodo napravila iz sredstev novega v sredo 23. marca sprejetega proračuna in bodo veljala din 125.000.—. Plohi za mostišče bodo stali din 12.000.—. Upamo, da bodo v teku par mesecev vsa dela pri novem mostu končana.

— **Baraka pred Bekslnom,** v kateri so nameščeni aparati občinske tehtnice, ki pa je vsej okolici le v sramoto, bo letos odstranjena. V novem proračunu je določena posebna vsota din 10.000.— za to delo. Prvotno se je nameravalo namesto barake postaviti majhno leseno skrinjico za merilne aparate. Ker pa tudi to ne odgovarja, se bodo merilni aparati namestili pod zemljo, napravil se bo tudi parapet, kot je pri hiši dr. Bežka, ves prostor pa se bo zreguliral. Res skrajni čas je, da se baraka, ki je tudi služila kot neko prenočišče brezposelnim, s tega vidnega mesta odstrani.

Obremenitev osebja v strojni železniški službi

Zlasti pri direkciji v Ljubljani je položaj uslužbenstva težak

Ljubljana, 29. marca

Oblastni odbor Udruženja jugosl. narodnih železničarjev in brodarjev v Ljubljani je izdal pregledno poročilo o obremenitvi osebja v strojni službi pri železnici, s katerim hoče opozoriti na težak položaj uslužbenstva zlasti pri direkciji v Ljubljani, na neenakomerno izkoriščanje strojnega osebja pri drugih direkcijah, pa tudi na način, kako bi bilo mogoče ta problem pravično urediti. Podatki so vzeti iz »Godišnjaka 1937« in »Statistike državnih železnic za leto 1936« in iz njih je razvidno, da so popolnoma upravičene pritožbe uslužbencev strojne stroke v območju ljubljanske železniške direkcije, češ, da so preobremenjeni. Iz referata posnemamo:

Pri direkciji v Beogradu je bilo 1. III. 1937 zaposleno v kurilnicah 4275 moči, v l. 1936 pa prevoženih 11,857.000 km, na uslužbenca 3245. Pri zagrebški direkciji je bilo s 1. marcem 1937 v kurilnicah zaposlenih 4214 moči v l. 1936 pa prevoženih 17,244.000 km, na osebo 4095, pri ljubljanski direkciji zaposlenih s 1. marcem 1937 2030 moči, v l. 1936 prevoženih 9 milijonov 26.000 km, na osebo 4560. Pri subotiški direkciji odpade na uslužbenca 4215, pri sarajevski pa 3815 prevoženih kilometrov. V primeru, da bi bili uslužbenci vseh železniških direkcij enako obremenjeni, bi odpadlo na vsakega 3890 prevoženih kilometrov, a število osebja bi se moralo ponekod zmanjšati, ponekod pa povečati. Če bi bilo to razmerje res pravilno, potem bi pri beograjski direkciji lahko odpadlo 715 moči, dočim bi jih morala zagrebška imeti 221, ljubljanska 350 in subotiška 210 več. Tudi pri sarajevski direkciji je še vedno 66 moči odveč.

Videti je, da je bilo osebje v območju ljubljanske direkcije specifično najbolj obremenjeno in izkoriščano, znatno nad povprečnostjo, ki znaša 3890 km na uslužbenca, saj nanj odpade 4560 km. Pri ljubljanski železniški direkciji je za 17% premalo osebja nasprotno pa v beograjski za 18% preveč. Zato je popolnoma upravičena zahteva naših železničarjev, da se izravna razlika v delu in osebju. Preobremenitev v območju ljubljanske železniške oblasti je namreč tako velika, da se vse osebje brez izjeme, tako šefi kakor tehnični, računski, administrativni uradniki, strojevodje, kurjači, delavci, čistilci jarkov in voz premogarji, sprevodniki, čuvaji in ostali stalno pritožujejo zaradi prenapornih turnusov, pomanjkanjem prostih dni in ker tudi ne morejo izkoristiti dopustov. Res je sicer, da je ljubljanska železniška direkcija že opetovano intervenirala, vendar so bili doseženi uspehi v primeri s potrebami majhni. Poudarjati moramo, da so te zahteve tem bolj upravičene, dokler ne bo izenačena specifična obremenitev osebja po vsej državi. Povečati bo treba osebja za najmanj 350 moči, kar bi veljalo državo okrog 6,300.000 din. Železnica v ljubljanski oblasti je najbolj aktivna v vsej državi in zaradi tega se res čudimo, zakaj se zapostavljajo baš naši železničarji.

Škofjeloški občinski proračun

Škofja Loka, 28. marca

Škofjeloški občinski proračun predvideva za novo proračunsko leto 690.600 din izdatkov in prav toliko dohodkov. Kritje se bo dobilo s pobiranjem 152% občinske doklade na državne neposredne davke od predpisa 207.509 din, ostalo pa bodo vrgle trošarine in takse, vino 90.000, pivo 18.000 din, alkohol 22.000 din, prašiči 6 tisoč din, govedo 13.200 din itd. Posebni dohodki so predvideni tudi od občinskih podjetij in posestev. Izdatki, ki so po predpisih porazdeljeni po partijah in pozicijah. Vsi osebni izdatki (občinski uslužbenci; tajnik, blagajnik in vojni referent, služitelj, zvaničnik, dva redarja, cestar, babica, mrliški ogledник, veterinar, šolske sestre v ubožnici, upravitelj klavnice) znašajo 107.900 din. Med materialnimi izdatki, ki znašajo 81.277 din, je določenih za gasilce 6500 din, za javno razsvetljavo 20.000 din in za razširitev, zboljšanje in obnovitev električnega omrežja 20.000 din. Za deško šolo je določenih din 119.000 (od lani 28.994 manj), za meščansko 115.410 din, za Rdeči križ 200 din, za telesno vzgojo 500 din, za Sokola pa nič!

Gradbena stroka bo porabila 88.800 din, za zgradbo občinskega mostu v Fužinskem predmestju 50.000 din, Kmetijstvo, živinoreja in gozdarstvo imajo postavko 7650 din, socialno skrbstvo pa 81.800 din. Prispevek ubožnemu skladu znaša 75.000 din. Za pospeševanje tujskega prometa je odobrenih 3000 din, 38.300 din izdatkov pa bo za občinsko gospodarstvo in občinska podjetja. Davki bodo vzeli 9000 din, vzdrževanje klavnice 8000 din, delno popravilo klavnice prav tako 8000 din, začasni izdatki za nabavo gramoža pa 10 tisoč din. Vsi materialni izdatki znašajo 582.700 din (lani 498.770 din). Osebni in materialni izdatki skupaj znašajo 690.600 din.

Iz Trbovelj

— **Odhod k vojakom.** Te dni bodo odšli iz doline mladi fantje k vojakom, da odslužijo kadrovski rok. Naši fantje se sicer vedno lepo obnašajo, vendar pa sresko načelstvo v Laškem s posebnim razglasom opozarja vojaške obveznike, da je uživanje alkoholnih pijač in razgrajanje ob odhodu v vojaško službo zabranjeno. Tudi gostilničarje se opozarja, da je oddajanje alkoholnih pijač odhajajočim rekrutom in njihovim spremljevalcem strogo zabranjeno, kar bodo gotovo prvi in drugi vpoštevali.

— **Sneg je pobelil** v noči od sobote na nedeljo vso dolino, bolj na debelo pa je zapadel v okoliških planinah, ki jih še danes kljub solncu in toplemu vremenu pokriva. Zadnji dež in sneg je mnogo koristil travnikom, njivam in vrtovom, ki so bile že docela izsušeni, ker že dolgo ni bilo dežja. Mraz, ki bi utegnil sedaj radi snega pritisniti, pa bi napravil po vsej priliki mnogo škode, ker je mnogokje že pognala pomladanska povrtina in je tudi zgodnjo sadje že vse v brstenju in cvetju, zlasti marelice, slive, breskve in drugo zgodnje sadje.

— **Potres** v nedeljo opoldne je čutilo tudi prebivalstvo naše doline. Potresni sunki so trajali nekaj sekund in so mnoge ljudi vznemirili. Čutili so ga zlasti oni, ki so sedeli.

MALI OGLASI

Beseda 50 par, davek posebej. Preklici, izjave beseda Din 1.—, davek posebej.
Za pismene odgovore glede malih oglasov je treba priložiti znamko — Popustov za male oglase ne priznamo.

PRODAM

ZARADI SELITVE
ugodno prodam kuhinjsko pohištvo, omare, kauč in fotelj, perzijske preproge in drugo. Ogled v palači Dunav, drugo nadstropje, vrata št. 22, vhod Beethovnova ul. 14. 864

PLETILNI STROJ
dober, dolg št. 8, osemključni, plete 80 cm, prodam. Perko Lenart, Sv. Trojica v Slov. goricah. 869

»ZVONČEK« terpentin
5 Din
V zalogi milarne, Vodnikov trg (vogal pod lemenatom)

RAZNO

Beseda 50 par, davek posebej. Najmanjši znesek 8 Din

POMLADNE NOVOSTI
vseh oblačil, sport, kamgarn, obleke, pumparice, perilo itd.
najceneje
PREŠKER
Sv. Petra cesta 14

GOSTILNIČARJI POZOR!
Oddam zelo dobro gostilno na prometni točki. Ugodni pogoji, nizka najemnina, velik promet. Za odkup inventarja vzamem hranilne knjižice. Ponudbe na upravo »Slov. Naroda« pod »Zlata jama«. 870

KLIŠEJE
ENO IN VEČBARVNE
JUGOGRAFIKA
SV PETRA NASIP 23

STANOVANJA
Beseda 50 par, davek posebej. Najmanjši znesek 8 Din

V VILI
se odda štirisobno oziroma trisobno stanovanje z vsemi pritiklinami za mesec avgust. Naslov v upravi lista. 868

NARODNA TISKARNA
LJUBLJANA
KNAFLJEVA 5
IZVRŠUJE VSE VRSTE TISKOVIN PREPROSTE IN NAJFINEJŠE

Svet in življenje z vida volje

Zanimivo predavanje vseuč. prof. dr. Alberta Bazale pod okriljem Filozofskega društva

Ljubljana, 29. marca

V soboto je predaval pod okriljem tukajšnjega Filozofskega društva univ. profesor dr. Albert Bazala, predsednik Jugoslovenske akademije znanosti in umetnosti v Zagrebu. Predavanje se je vršilo ob 18. v predavalnici mineraloškega instituta na univerzi. Znanstveni sloves predavatelja je privabil številno občinstvo, ki je napolnilo dvorano do zadnjega kotička, saj je znan že s predvojnega slovensko-hrvatskega kulturnega sodelovanja po svojih prosvetnih predavanjih, ki jih je priredil po naši ožji domovini.

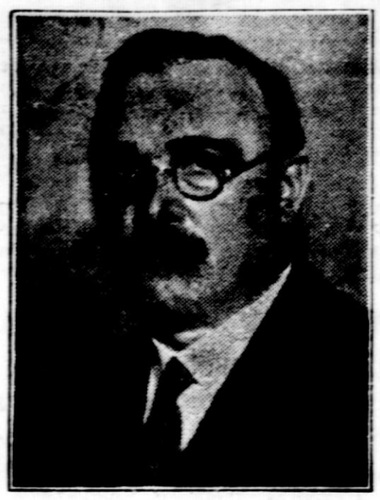

Po uvodnih besedah predsednika društva, univ. prof. dr. Vebra, ki je poudaril predavateljeve zasluge za ustvarjanje kulturnih stikov med Slovenci in Hrvati, je povzel besedo dr. Bazala. Izrazil je svoje veselje nad toplim sprejemom in zagotovil, da bi bil srečen, če bi se z današnjim predavanjem zopet obnovilo tesno kulturno sodelovanje med Slovenci in Hrvati, ki je bilo po vojni po raznih prilikah pretrgano. V sledečem predavanju je prikazal nato nekoliko filozofskih pogledov na svet. Razčlenil je bistvo dveh najvažnejših vidikov, s katerih lahko motrimo svet in življenje, bistvo vidika razuma in vidika volje.

Že Aristotel prihaja do trditve, da je vse, kar je, samo v svetu duše. Vse, o čemer vemo, vemo samo iz sebe in preko sebe. Vse, kar imamo, je prav za prav le duševni fakt in teorije idealizma bi se zdele s tega stališča upravičene. Toda psihologija nam pokaže kako mnogolična je duševna stvarnost in nastane vprašanje, s katerega konca jo zajamemo in kako jo potem diferenciramo, ali z intelektualne strani, ali z emocionalne, ali z vidika volje.

Kaj razumemo sploh pod »psihično, »duševno«. Mnogo je definicij, a vse se strinjajo s tem, da je to stanje, za katerega je značilen odnos do nekega jaza. Poznamo obstojanje, ki nima te značilnosti, a obstojanje (»Sein«) z odnosom do »jaza« je vedno duševno. Naše zavestno stanje pa ni vedno v isti »ravnini« Moramo ločiti predvsem splošni nivo doživljanja in nivo mišljenja ali razuma.

V ravnini doživljanja je stanje neke večne sedanjosti, označili bi ga lahko z označko »jaz — sedaj«. V tej ravnini ni mirovanja, ni nobenega obstojanja, temveč vse postane in zopet izgine. S tem, da se lahko pretekla doživljanja reproducirajo, se preliva v ta jaz tudi preteklost in preko našega teženja imamo tudi zvezo z bodočnostjo To stanje, ki ga lahko izrazimo s »sem radosten«, »sem misleč« itd., je zelo bujno, zelo mnogolično, neprestano raste in zopet izginja.

Iz te sfere pa se lahko dvignemo, kakor dvigne glavo plavač v vodi in pogleda okoli sebe. Prihajamo s tem v sfero razuma, v sfero mišljenja. Iz niza doživljanja je treba nekaj vzdigniti, nekaj zajeti in zlagati. Dobimo nek okvir, ki ne obsega več vsega tega, kar je v doživljajski sferi. Dobimo to, kar je Platon imenoval »idejo«, kar je Aristotel imenoval »hors« (meja, okvir).

V doživljajski sferi je vse konkretno, med seboj povezano, polno, bujno, v razumski sferi moramo najprej nekaj razstaviti in nato sestaviti v sistem, prihajamo do abstraktnega, sestavljenega in shematskega. Doživljajski in razumski življenjski položaj moramo ostro ločiti. Razumski vidik je potreben, a prihajamo do napačnih zaključkov, če upoštevamo samo stališče razuma. Kar je bilo v toku doživljanja življenjsko povezano, postane v sferi razuma predmet mojega vedenja, kar je bilo na ravnini doživljanja nekaj ustvarjenega, postane sedaj nekaj, kar gledamo, nekaj, o čemer vemo.

»Zavest« postane v sferi razuma »vedenje o čem« in duševna stvarnost dobi tako naenkrat dvojno lice, postane opažanje »navzven« in »navznoter«. Tako lahko prihajamo do trditve, da je objekt ali predmet izvor našega vedenja naše zavesti in stojimo naenkrat pred dvojnim svetom, svetom »materije« in svetom »duše«.

Zaradi enostranskega gledanja z vidika razuma, ki nam daje dvojnost »objekta« in »vedenja« o objektu, nastanejo sedaj težkoče, ki jih skušajo in ki so jih skušale zaman rešiti najrazličnejše teorije. Tako nastane n. pr. večni problem spoznavne teorije ali je naše spoznanje zasidrano v čutnosti ali v duhovnosti, nastane problem empirizma in racionalizma. S kozmologičnega stališča dobimo razpolovljen svet in vedno znova skušajo razne teorije reducirati to dvojnost na neko enoto, bodisi na duh ali na materijo, ali pa vidijo v obojem eno in isto.

Iz teh težkoč nam pomaga revizija osnovnega stališča in prve predpostavke, da je svet govornik in da smo mi le njegov interpret, kakor to sledi iz enostranskega razumskega vidika. Svet ni nekaj, kar obstoja, temveč je nekaj, kar nastaja, kar se konstituira na podlagi teženj. Bistvo tendence je neko teženje v neskončnost, a istočasno neko formiranje, neko konstituiranje. Tu je rešitev problema substance.

Zavest ne izhaja iz neke substance, urejuje in formira se ob nekem nastajanju. Tudi svet ni pred nami postavljen, nego je način obstojanja posebne vrste, ki izhaja iz nečesa drugega, iz tendence. Lahko si sicer mislimo, da je več slojev sveta, fizični, biološki, psihološki in idejni. Vidimo tudi, da je neka zavisnost med višjimi in nižjimi sferami, a ta zavisnost je samo na meji, n. pr. na meji med živim in neživim, med živim in duševnim itd., v svojem jedru pa se ravna vsaka stera po lastnih zakonitostih

Iz vida volje izgleda torej stvar tako. Zamislimo si neko tkivo, skup niti, prepletenih med seboj, ki nam same na sebi nič ne povedo. To je fizikalni svet. V to tkivo pa lahko tkemo še nekaj drugega, kar ima svoj poseben smisel in v to zopet nekaj tretjega in četrtega. To so svetovi živega, duševnega in duhovnega. Seveda če raztrgamo osnovno tkivo, izgine tudi vse kar je tkano, s tem pa še ni rečeno, da ni to, kar je tkano v osnovno tkivo, nekaj svojevrstnega.

Slika sveta z vidika volje je postavljena na jaz in na njegovo teženje proti splošnemu. To pomeni, da je naše bistvo naša naloga, da naše bistvo ne leži v preteklosti, temveč v bodočnosti in od nas je odvisno, kako bomo to nalogo rešili.

Glasno odobravanje je ob sklepu nagradilo predavatelja za njegova tehtna in zanimiva izvajanja. Izbrano občinstvo je sledilo skoraj dveurnemu predavanju z največjim interesom.

Novi slovenski grobovi v Ameriki

Ropar ustrelil slovenskega raznašalca — Samomor — Žrtve nesreč — Smrt kosi

3. marca ponoči je bil v Clevelandu ustreljen raznašalec lista »Plain Dealer« Jakob Legan in sicer v neki restavraciji. Pokojni je bil star 28 let, rojen je bil v Clevelandu, bil je oženjen in njegova žena Marion je noseča. Najprej je prišel v restavracijo neki mladenič, ki je naročil kavo, kmalu za njim pa še njegov pojdaš. Ta je potegnil samokres in zakričal: »Roke kvišku in da se mi nihče ne gane!« Prvi tolovaj je ta čas stopil k blagajni, iz katere je vzel 20 dolarjev. Tedaj je pa stopil v restavracijo Legan, ki najbrž ni vedel, kaj se godi. Položil je list na mizo in se obrnil, da bi odšel. V naslednjem trenutku je pa eden izmed tolovajev ustrelil in nesrečni Legan je obležal na mestu mrtev. Poleg žene zapušča očeta Jakoba in mater Julio, rojeno Kelemen, dva brata in sestro, poročeno Miler.

V Milwaukee se je obesil Anton Turk, star 56 let, doma iz Lačje vasi v Savinjski dolini. Kaj ga je pognalo v smrt, ni znano. Po poklicu je bil krojač, toda zadnji dve leti ni delal. V Milwaukee zapušča ženo, šest sinov in tri hčere. — V kraju Yukon je vlak povozil Franceta Capudra. Pokojni je bil star 50 let, doma iz Zgornje Javorice pri Moravčah. Šel je po opravkih po železniškem tiru pa je pridrvel za njim vlak, ki ga najbrž ni slišal. Nesrečni Capuder je bil takoj mrtev. Blizu Clevelanda je povozil vlak Rudolfa Urbana. Žena Marija ga je tri tedne pogrešala in šele potem je obvestila policijo, ki je kmalu ugotovila, da leži Urban mrtev v mrtvašnici. Njegovo truplo so našli na železniški progi. Kaj ga je pognalo v smrt, ni znano. Ne ve se točno, ali je skočil sam pod vlak ali pa se je ponesrečil. — V premogovniku Pinnacle Colo je ubilo Franceta Berganta. Podsula ga je debela plast premoga in čez dve uri je v bolnici umrl. Rojen je bil v Ameriki, kjer zapušča ženo in hčerko. Na farmi v Arcadia Kansas se je smrtno ponesrečil Karel Pance, star 52 let, doma iz Zagorja ob Savi. Ubilo ga je drevo, ki ga je hotel posekati. Pokojni zapušča ženo in tri sinove. Žrtev avtomobilske nesreče je postal v Clevelandu Rihard Malek, star 6 let.

V Clevelandu so umrli Jože Povh, star 55 let, doma iz vasi Obrežje, Primož Pust, star 70 let, doma iz Dolenje vasi pri Ribnici. Ana Žagar rojena Bradač, stara 56 let, doma iz Lešje vasi fara Karka, Lojze Rehar, star 69 let, rojen v Trgu pri Vipavi, Frančiška Sklamba, rojena Vas, stara 53 let, doma iz Petrovč pri Celju, Janez Tekavčič, star 48 let, doma iz vasi Rodje pri Hinjah, Jože Sankovič doma iz vasi Malo Berce, fara Jelšane na Primorskem in Jakob Kropar, star 74 let, doma iz Kranja. V Pueblu je umrl Anton Uršič, doma iz Ustnikov Tone, star 58 let, doma iz Št. Ruperta na Dolenjskem. V Ellyju so našli mrtvega v postelji Valentina Novljana. Pokojni je bil star 49 let, doma iz Žalne na Dolenjskem. V Calometu je umrl Matija Grahek, star 77 let, doma iz okolice Črnomlja, v Detroitu je umrl Janez Džunič, star 70 let, doma iz okolice Črnomlja. V Milwaukee so umrli Josipina Arh, stara 58 let, doma iz Škocijana, Franc Zorc, star 51 let, doma s Toškega čela pri Ljubljani in Terezija Draginc, stara 67 let, doma iz Metlike. V kraju Gross država Kansas je umrl delavec Franc Zalokar, star 62 let, doma s Štajerskega. V kraju Sugarite New Mexico je umrl Franc Lukančič, star 59 let, doma iz Štange pri Litiji. V Evelethu je umrla Molly Smolič, stara 43 let. V Broocklynu je pobrala jetika Petra Kiljana. Pokojni je bil star34 let in roje v Ameriki.

Stara prerokba o Avstriji

V Parizu je izšel leta 1802 »Almanah misli in prorokb«, ki ga je sestavil opat Gilieau. V tej stari knjigi je tudi prorokba, vredna, da jo omenimo. V almanahu je mnogo nejasnih stavkov, toda o Avstriji je rečeno jasno: »Avstrija stopa v dobo, ki pomeni njen konec. Obstojala bo kvečjemu še poldrugo stoletje, računajoč od tistega dne, ko je umrla mučenica, imenovana Avstrijka.

Avstrijko so nazivali v Franciji Marijo Antoinetto. Ta nesrečna kraljica je bila usmrčena leta 1793, torej pred 145 leti. Konec Avstrije je bil torej napovedan dokaj točno. Manj jasna je prorokba, v kateri je rečeno, da zažari še pred solnčnim zahodom nova luč nad mestom Dunajem in Francija bo tega vesela. Almanah ne pove nič točnejšega o solnčnem zahodu niti o francoskem veselju. Treba bo torej počakati, da odgovori na to vprašanje bodočnost.

Roka, ki strelja, ne laže

Ameriška policija preizkuša zadnje čase novo metodo, po kateri bo mogoče ugotoviti zločinca. Ta metoda se imenuje »parafinska preizkušnja«. Neki ameriški kriminalist je nedavno ugotovil, da plinske nitratne spojine, ki nastanejo pri vsakem strelu, ne zapuste cevi strelnega orožja, temveč pronicajo skozi nevidne odprtinice magacina v roko streljajočega, kjer ostanejo pet dni v porah. Zadostuje torej temeljito preiskati osumljenčevo roko v petih dneh po zločinu. V ta namen je bila znana samo ena zanesljiva metoda, namreč preizkušnja z žvepleno kislino. Toda z žvepleno kislino ni mogoče polirati ali namazati kože, ker bi jo razjedla. Po mnogih brezuspešnih poskusih so prišli na to, da se da pomagati s parafinom. S segretim parafinom se namaže koža, kar povzroči abnormalno potenje, da pridejo tudi najmanjši delci nitrata na površino roke in obtiče tam na parafinu.

Osumljenca odvedo v tako zvani kemični oddelek policijskega ravnateljstva, kjer mora položiti roko na gladko ploščo, potem mu jo pa polijejo s tekočim parafinom. Čim se strdi prva plast parafina, ponove to proceduro drugič in tretjič. Potem ovijejo roko z gazom in znova prevlečejo s četrto plastjo parafina. Čim se vse to posuši, potegnejo parafin z gazom z roke in namočijo v koncentrirano žvepleno kislino. Tako nastane odlitek roke, na katerem se pozna učinek žveplene kisline, ne da bi prišla koža v stik z njo. Gaz je namočen v parafin in na njem se naenkrat pojavijo sledovi dušikovih spojin. Napravijo se najrazličnejše črte, obstoječe iz črnih pičic in to je neovrgljiv dokaz, da je moral osumljenec v zadnjih petih dneh streljati s samokresom.

Polkovnik House umrl

Pokojni je bil svetovalec in zaupnik prezidenta Wilsona

V New Yorku je umrl v starosti 80 let dolgoletni Wilsonov sodelavec in eden najvplivnejših ameriških politikov polkovnik Edward Mandell House.

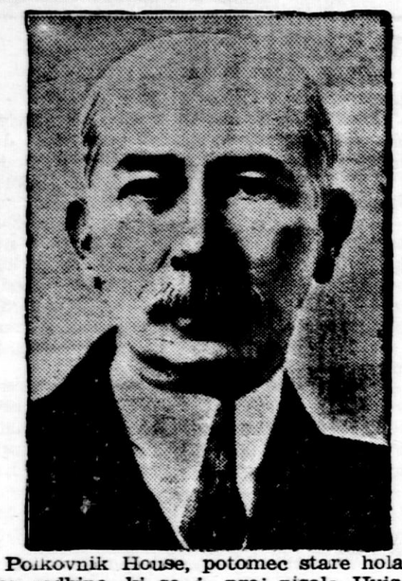

Polkovnik House, potomec stare holandske rodbine, ki se je prej pisala Huis, je bil rojen l. 1858 v Houstonu, država Texas. Kmalu si je pridobil znaten vpliv v gospodarskem življenju Texasa, nato pa se je posvetil politiki in postal član demokratske stranke. Čeprav nikdar ni bil izvoljen v zastopstvo države Texas niti v ameriški parlament, je vendar postal eden najvplivnejših mož v ameriški politiki in to po zaslugi svojega tesnega prijateljstva s prezidentom Wodroow Wilsonom. Zaradi tega se ga je tudi prijelo ime »polkovnik«, čeprav nikoli ni bil vojak. House je bistveno pripomogel k prvi izvolitvi Wilsona za predsednika in od takrat je bil »drugi Wilson«. Kako močan je bil njegov vpliv na Wilsona, je najbolj razvidno iz dejstva, da je Wilson pred vsako važno odločitvijo stopil z njim v stik. Zadosten dokaz tega nudi tajna korespondenca med Wilsonom in Housejem, ki jo je l. 1933 izdal državni arhiv USA, pa tudi iz njegovih memoarov.

Polkovnik House je kot Wilsonov zaupnik še pred vojno potoval v Evropo, kjer je skušal preprečiti izbruh grozeče svetovne vojne. To se mu ni posrečilo. Prav tako je pozneje, ko je po potopitvi ameriškega parnika »Lusitanie« londonski poslanik Page zahteval vstop Amerike v svetovno vojno, kot Wilsonov zaupnik posredoval v Berlinu, pa ni dosegel zaželenega uspeha. Ker se Nemčija ni uklonila, je Amerika napovedala vojno. House je prevzel zastopstvo USA v vrhovnem vojnem svetu v Parizu.

Med vojno je predsednik Wilson izdal več manifestov, med njimi spomenico znamenitih 14 točk o samoodločbi narodov. Zahteve, izražene v 14 točkah, je Wilsonu diktiral polkovnik House, a prav tako je bil on duševni oče pakta Društva narodov. Po končani vojni se je postavil popolnoma na stran Francije in podpiral vse predloge maršala Focha. L. 1926 je izdal spomine pod naslovom »Osem let vsakdanjih opazk 1912-1918«, ki so za sodobno zgodovino silno zanimive.

Tekma mater končana

Iz Toronta poročajo, da je bila tako zvana tekma mater oni dan končana in nagrada, ki jo je določil čudaški milijonar Millar, bo razdeljena med štiri matere. Charles Vance Millar je zapustil 150.000 funtov šterlingov ženi, ki bi v 10 letih po njegovi smrti rodila največ otrok. Millar je umrl leta 1926 in šele zdaj bodo njegovi milijoni razdeljeni.

V ožjo konkurenco je prišlo šest mater, toda sodišče je še dve izločilo. Od milijonske dedščine dobi po eno četrtino 32 letna žena brezposelnega delavca K. Nagle, gasilčeva žena Ana Smith, 34 letna L. Macleanova in 38 letna Lucy Timleckova.

Ameriški dijaki

Ni še posebno dolgo tega, ko je bil pri nas velik dogodek, če se je pripeljal učenec ali dijak v šolo s kolesom. Zdaj to ni nič posebnega, saj imajo mnogi učenci in dijaki kolesa, da jim ni treba hoditi peš daleč v šolo. S kakšnimi prometnimi sredstvi se bodo vozili v šolo čez 50 ali 100 let? To nam kaže že zdaj Amerika, kjer se vozijo mnogi dijaki v šolo ne samo z avtomobili, temveč tudi z letali.

Zaenkrat so tako srečni samo visokošolci. Po statistiki univerzitetnih oblasti v Washingtonu ima v Ameriki že 312 visokošolcev lastna letala. 80 dijakov se vozi dan za dnem z letali v šole. En visokošolec mora z letalom vsak dan 360 kilometrov daleč na univerzo. Ni izključeno, da bodo prirejali že v bližnji bodočnosti dijaki z letali majniške izlete.

Nagec sredi Pariza

V petek večer je doživela najelegantnejša pariška ulica, Elizejska polja, svojevrstno senzacijo. Izprehajalci so srečali sredi Pariza pooseblјeno pomlad, čisto nagega favna z vencem zelenih listov na glavi. Mož se je izprehajal mirno in molče po travniku in šele ko so se mu približali redarji, opozorjeni po vriskih prestrašenih deklet, je mirno izjavil: Jaz sem Bakhus. Na policijski stražnici je menda to svojo izjavo nekoliko izpremenil in dejal, da sicer ni Bakh, da je pa povsem normalen, da ni niti blazen, niti pijan in da se piše Robert Marchais, da je star 26 let in brez službe. Pripomnil je, da je prišel pred dobrim tednom iz zapora v Fresnes, kjer je odsedel več kazni za manjše sleparije. Ker pa ni mogel dobiti nobenega zaslužka, je taval po Parizu in jelo se mu je tožiti po zaporu, kjer je bil vsaj na toplem in kjer mu ni bilo treba trpeti lakote. Tako je sklenil vrniti se za vsako ceno v zapor.

Da bi imel več poguma, si je privoščil nekaj šilcev žganja, potem se je pa slekel v grmu ter stopil pred Parižane v podobi favna. Upal je, da se mu bo tako posrečilo priti nazaj v zapor. Policijski komisar mu je zaenkrat izpolnil željo. Dal mu je staro policijsko uniformo in ga vtaknil v policijski zapor, kjer je zaenkrat preskrbljen.

Iz Celja

—c **Uradni dan zbornice za TOI** za Celje in okolico bo v torek 5. aprila od 8. do 12. ure dopoldne v posvetovalnici Združenja trgovcev za mesto Celje v Razlagovi ulici.

—c **Zaščitno cepljenje** prašičev proti svinski rdečici bo v območju mestne občine celjske proti koncu aprila. Zadevne prijave sprejema do 25. aprila mestni živinozdravnik v pisarni mestne klavnice.

—c **Gradnjo dveh javnih stranišč** in sicer ob stopnicah h kapucinskemu samostanu in na hribu Sv. Jožefa ob Vrenkovem posestvu razpisuje mestna občina. Ponudbe je treba vložiti do vštetega četrtka 31. t. m. v vložišču mestnega poglavarstva.

—c **Roko ji je zlomil.** V petek je neki moški z Lahomnega pri Laškem v prepiru sunil 50letno ženo progovnega čuvaja Fani Mušerlinovo iz Bukovja pri Marijagradcu. Mušerlinova je padla tako nesrečno, da si je zlomila levo roko v ramenu. Zdravi se v celjski bolnici.

—c **Umrli so** v celjski bolnici: v soboto 44letni Maks Deutsch, artist brez stalnega bivališča, v nedeljo 78letni preužitkar Valentin Vidmar od Sv. Lenarta nad Laškim in 78letni Ivan Deželak, berač brez stalnega bivališča, v ponedeljek pa 59letna dninarica Ana Urabićeva iz Štor.

UGODNOST

Med odmorom v gledališču se pogovarjajo dame o lepi igralki z velikimi usti.

— Kolika nesreča! — pravi ena sočutno.

— Zakaj jo pomilujete? — se oglasi žena nekega advokata, — ta lahko vsaj sama sebi zašepeče na uho.

ROLF FREMONT: 105

Svet v razvalinah

Pustolovski roman

Voda je bruhnila v podmornico, zakipela je in zašumela ko se je dotaknila razbeljene kovine.

Zadnji živi člani posadke, napol blazni od groze, niso več mogli bežati iz kajut, kjer jih je presenetila voda. Voda je prodirala skozi tlak in stene, od vseh strani je pritiskala k svojim žrtvam, bobnela je in šumela kakor od radosti, da je slednjič vdrla v trebuh tega železnega orjaka, ki ji je tako dolgo kljuboval in ki ga je morala poslušno nositi na hrbtih in v naročju svojih valov.

Kjer je bila eksplozija odtrgala kose železnih plošč, tam je bruhala voda v podmornico liki vodopad. Vse naokrog je prasketalo, cvrčalo, se penilo, padalo in rušilo, med tem kaosom vode, ognja, pare in ruševin so pa hropeli ljudje obupno držeč se sten in vsega, kar so dosegli, da bi se rešili strašnega objema valov.

Kajute so bile kmalu polne vode in kjer je še kljubovala stena pritisku od zunaj, tam že ni bilo kaj več braniti ...

»Maščevalec« je še zadnjič dvignil iz morja svoj greben, ki je z njim tako ponosno rezal valove nad gladino. Potem ga je pa objelo zmagovito naročje hladnega morskega brezna in uničeni kolos se je onemogel potapljal na morsko dno, kjer je postal grobnica Bensona in vse svoje posadke ...

Stisnjeni zrak je lomil oklep okrog sebe, potem se je pa dvigal sproščen v ogromnih mehurjih proti morski gladini, a nova obtežitev v ruševine bruhajoče vode, je vedno hitreje vlekla trup podmornice proti dnu.

To je bilo grozno padanje v brezno in zaman se je skušala razdejana podmornica rešiti hladnega objema, zaman je še nekajkrat pomolila svoj ostri nos iz razburkanega morja. Grozna sila jo je vlekla na dno.

Še je zamigljal zadnji odsev žarkov bele svetlobe na stenah potapljajočega se »Maščevalca«, potem se je pa jela tema zgoščevati in strašna noč brez solnca in zvezd je objela pogrezajočega se orjaka.

XXIX.
ZADNJI ZLOČIN

Posadka »Marsa«, ki je sama neopažena sledila strašni katastrofi, razdejanju ponosne podmornice »Maščevalec« in tragični smrti njene posadke, se je po polnoči vračala k Petim skalam.

Pot, začeta pred enim dnevom s tolikimi nadami, se je bila končala tako žalostno, da nihče ni mogel najti nobene tolažilne besede. Evelina je pretakala bridke solze, Arthur je pa sedel tudi ves skrušen kraj nje in zaman je bilo vse njegovo prizadevanje, da bi jo potolažil in pomiril.

Pravičnost usode je bila zopet enkrat dokazala, da je močnejša od vseh človeških načrtov in računov, pa naj bodo še tako dobro sestavljeni in premišljeni. Ni kazalo nič drugega, nego ukloniti se pred njeno odločitvijo ...

— Dosegli smo obalo, — je dejal kapitan Smith, ko je vstopil z Barkerjem v kabino. — Čoln je pripravljen, gospod Bouvier. Resnično mi je žal, da nismo imeli več sreče — toda sami ste videli, da smo storili vse, kar je bilo v naših močeh. Na »Marsa« se ne smete tako jeziti, da ni bil kos temu modernemu nestvoru. Revež je že star ...

Arthur je Smithu hvaležno stisnil roko.

— Ne zaslužite niti besedice očitka, dragi kapitan, nasprotno, ne najdem besed zahvale, s katerimi bi se vam mogel za vse zahvaliti. Usoda sama je bila proti nam. Morda je hotela, da bi ta strašni izum nikoli ne prišel v nepoklicane roke.

— Res se zdi tako. Najbrž tudi nikoli ne bomo zvedeli resnice o katastrofi, — je pripomnil Barker.

— Mar vi res mislite, da je nastala eksplozija drugače in ne kot posledica trčenja s torpedom, ki so ga bile carinske torpedovke v zadnjem hipu izstrelile? — je vprašal Smith začudeno. — Saj sem vse jasno videl. Torpedo je zadel zadnji del podmornice, potem je pa sledila notranja eksplozija — najbrž bencina ali streliva.

— Morda. Ta razlaga ni brez utemeljitve, toda zdi se mi, da je bil časovni presledek med udarcem torpeda in drugo eksplozijo prevelik. To se mi zdi sumljivo in čeprav so morda same domneve, si lahko pojasnimo katastrofo tudi tako, da je Benson, videč brezupnost svojega položaja, sam uničil podmornico. Kdo ve, kolikor sem poznal njegov značaj, lahko rečem, da bi me kaj takega ne presenetilo.

— Resnica ostane najbrž nerešena uganka, — je menil Bouvier. — Edino, kar dobro vemo, je žal to, da se oče Edgar nikoli več ne bo vrnil k nam in da počiva nekje na dnu morja v ogrodju jetnišnice, ki je postala tudi njegov grob.

Arthur, Evelina, Barker in njegovi trije tovariši so se prisrčno poslovili od kapitana, njegovega brata in Morleya, potem so pa vstopili v čoln, ki naj bi jih odpeljal na obalo.

Tik pred odhodom je pa izročil kapitanov brat Barkerju pismo.

— Bodite tako prijazni, gospod inženir, in oddajte čez sedem dni to pismo na pošto. Samo prej nikar, prosim vas. V njem je obvestilo, ki sme priti naslovljencu v roke šele določenega dne.

— Zanesite se name. Zgodila se bo vaša volja. Ali je vseeno, kje oddam pismo na pošto?

— Vseeno. Lahko ga oddaste kjerkoli. — Če bi se pa slučajno tisti čas mudili v Bostonu, bi bilo naslovljenčevo presenečenje še večje.

— Potem takem bom pa že poskrbel, da se bo tako zgodilo, — se je zasmejal Barker in spravil pismo v žep.

Čoln je odpeljal in kmalu je dosegel obalo, kjer so vsi izstopili.

Urejuje Josip Zupančič — Za »Narodno tiskarno« Fran Jeran — Za upravo in inseratni del lista Oton Christof — Vsi v Ljubljani